

Editorial

Întâlnirea cu „Moromeții”...

Vipia soarelui năucea întreaga suflare a satului, crângul de pe coastă, firul subțirel al Călmățuiului, Gorganul, nesfârșirea câmpiei... Terminasem școala generală și, ca mai toți copiii de seama mea, nu știam încotro s-o apuc. Nici ai mei nu se hotărâseră, dar, de rămas acasă, nu încăpea discuție! Musai, zicea, tata, o să te dau la vreo meserie, acilea, la Turnu, că e la doi pași, la colectiv nu te țin, e amăreală multă... Mai pune și tu mâna pe vreo carte, să ai bază, să nu te încurci la examen!... Am pus, ce era să fac. Am cotrobăit, o întreagă dimineață, prin mica bibliotecă de la căminul cultural, răsfoind sumedenia de cărți puse de-a valma pe rafturile prăfuite... Mi-am găsit loc, la umbră, în fundul grădinii, și am început să citesc. Intr-o săptămână, am terminat-o. De înțeles, am înțeles eu cam despre ce era vorba, dar nu eram impresionat deloc. Dacă ar fi fost de față autorul, l-aș fi întrebat: domnule, mata n-ai avut altceva de scris decât despre lucruri știute?! Ce spui mata acilea, în carte, e chiar de pe la noi din sat, ca să nu zic că e de prin toate satele!... O fi, mi-ar fi răspuns, indiferent, scriitorul, ce mă interesează pe mine, cartea am compus-o pentru oameni *dăștepți*...

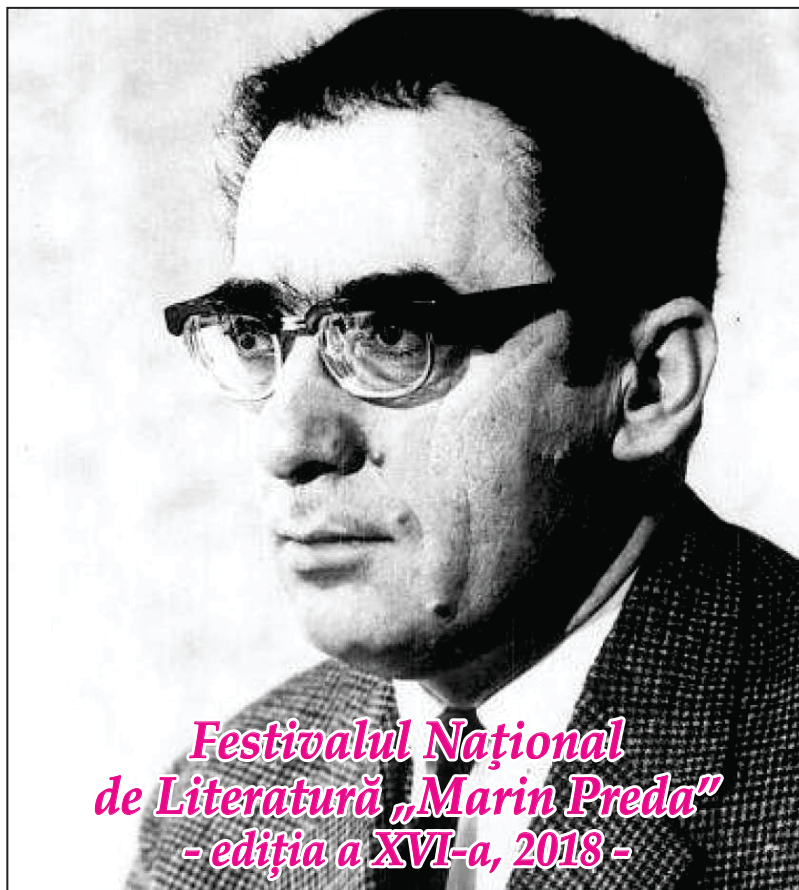
De ce, la vârsta pe care o aveam atunci, n-am fost sedus și încântat de acea carte? Oare, pentru că descria întâmplări și evenimente arhicunoscute, la care și ai mei luaseră parte, când aveau pământul lor? Cu truda, la seceratul grâului, cu venirea, pe înserate, acasă, cu așezatul în jurul eternei mese mici și rotunde, înfulecând, oșobiti și tăcuți, din mămăliga aburindă și din străchinile cu lapte. Cu scăldatul la gărlă, cu „datul” la pește, cu dările și foncierea, cu dușmăniile și certurile dintre vecini, cu scandalurile de la arie, de la moară, cu lungile confruntări de la cărciuma lui Bojan, cu furturi de fete, cu încrâncenata și nesfârșita luptă pentru păstrarea loturilor întregi, așa cum le moșteniseră...

Personajele înfățișate de scriitor le întâlneam, cu ceva ani în urmă, în fiecare zi. Moromete semăna leit cu Fane Firci așezat pe stănoagă, la poartă, păcâind din țigară. Arțagosul și pusul pe avere Bălosu îmbrunțit chipul lui Gogoșaru. Primarul Aristide se iscălea Gogu Codreanu. Cocoșilă răspundea la numele Țăcăiașu, mereu încrunțat, cu gura rezemată de injurătură. Vestita Poiană a lui Iocan nu se deosebea cu nimic de fierăria lui Lambe Pârlea. Jupuiu era însuși Stan Perceptoru băntuind ogrăzile, cu nelipsita-i geantă doldora de acte. Niculaie eram chiar eu, mănând oile prin porumbiști și pe izlazul plin de mărăcini și scaieți. Polina era Lixândrina, fata lui Otomega, oameni avuți, pe care ai ei, nici vorbă s-o lase să se mărite cu Vidăraș, băiat bun, vesel și muncitor, dar sărac...

Nedumerit, am stat de vorbă cu don învățător Andrei Ursu. Nu știu ce ai înțeles sau n-ai înțeles tu, mi-a zis, dar cartea asta e minunată, „Moromeții” s-a dat și la admitere, la liceu, anul trecut. E o carte mare, așa ceva nu s-a mai scris până acum... Satul înfățișat de prozator e o adevărată frescă a lumii noastre țărănești... Recitește-o, fii atent și urmărește modul de a gândi al oamenilor, semnificația aceluia imens salcâm doborât în zorii zilei, când femeile se întorc de la tătăiat, dialogurile aspre dintre Moromete și fiii săi, discuțiile de la fierărie... Tu ai rămas la primul nivel al lecturii, cum se spune, ai reținut „basmul”, n-ai intrat în psihologia personajelor... Normal, ești încă la o vârstă fragedă... Mai încolo, o să vezi altfel lucrurile pe care, zici tu, le întâlnești și în satul nostru...

Și bătrânul meu învățător a avut, desigur, dreptate: în ciuda „banalizării” și opacității mele de odinioară, „Moromeții” - roman excepțional, așezat pe primul raft al literaturii române, fără a ține seamă de candida și trecătoarea „respingere” a unui cititor naiv, abia ieșit din copilărie, și chiar a consențenilor marelui prozator, care, se spune, atunci, la apariția cărții, nu s-au prea entuziasmat - rămâne mereu viu, se studiază la școală, „se dă” la examene, a devenit film și, mai ales, prin schimbările politice post-decembriște, e copleșitor de actual...

Florea Burtan

Festivalul Național de Literatură „Marin Preda” - ediția a XVI-a, 2018 -

Plânge un salcâm...

Plânge un salcâm uscat
La o margine de sat
Și nu plânge, bunăoară,
C-au izbit în el, să moară,
Cu săcuri și cu topoar,
Plânge nu că l-ar durea,
Plânge de inimă rea.
Să mă fi făcut, îngână,
Lumânare de fântână,
Ori la casă stâlp și prag
Să mă fi-nflorat cu drag,
Oiște sau proțap de car

Să mă fi făcut măcar.
Dintr-o ramură mai groasă -
Coporăie pentru coasă
Și din crengile mai mici
Coderie pentru bici,
Ori din vârful rupt de an
Cruce la vreun om sărman,
Ori podișcă, ori vreun gard,
Ori în foc mărunț să ard...
Nu mai zac între hotare
Tălărit la drumul mare,
C-am fost și eu cât am fost

La vreun suflet adăpost
Și-am visat să fie bine
Inimii de lângă mine...
Peste jalea lui tăcută
Două mierle se sărută,
Peste plânsul lui neplâns
Alte păsări i s-au strâns,
Ploi și vânturi, nopți și zile,
Lacrimile bându-i-le,
Risipindu-i-le-apoi
Rouă neagră peste noi.

Dumitru Vasile Delceanu

Cadran cultural

„Zilele municipiului Alexandria”

În perioada 29 august-2 septembrie, s-a desfășurat tradiționala manifestare „Zilele municipiului Alexandria”. Ca și la edițiile precedente, Primăria și Consiliul local au oferit alexândrenilor, și nu numai, un bogat și variat program cultural-artistic și social dedicat tuturor vârstelor. În fapt, o adevărată sărbătoare circumscrisă activităților dedicate Centenarului Marii Uniri.

Astfel, timp de aproape o săptămână, au avut loc: sedința festivă a Consiliului local, în cadrul căreia s-a decernat titlul de Cetățean de Onoare al municipiului Alexandria (eveniment la care au luat parte, alături de primarul Victor Drăgușin și oficialitățile locale, Florinel Dumitrescu, prefectul județului Teleorman, Adrian Gâdea, ministru

secretar de stat), tradiționala procesiune religioasă, concert de muzică de promenadă, parada portului popular, spectacole folclorice susținute de Ansamblul „Burnasul” al Centrului Cultural Teleorman, de soliștii Emilia Dorobanțu, Andreea Voica, Mariana Anghel, Alexandru Brădățan, prezentarea volumului „Ambasadorii Alexandriei” de Gheorghe Olteanu (moderator, publicistul Ștefan Stan, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România), expoziții de mașini de epocă, parada sportivilor, concursuri și demonstrații sportive, recitaluri muzicale susținute de trupe artistice locale, de îndrăgiiții Marcel Pavel, Lora, Alex Velea, Antonia, Nicole Cherry. (F.B.)

„Pe urmele Moromeților”

În organizarea Inspectoratului Școlar județean Teleorman, în parteneriat cu Școala gimnazială „Marin Preda” și Primăria comunei Șiliștea-Gumești (primar, Stelian Nicolae), în localitatea natală a marelui scriitor s-a desfășurat cea de-a XVII-a ediție a Concursului Național de Literatură „Pe urmele Moromeților”, rezervat elevilor din clasele V-VIII, la care au luat parte reprezentanți a 11 școli gimnaziale din județele Argeș, Călărași, Galați și Teleorman.

Analizând lucrările înscrise în concurs, juriul, alcătuit din profesorii de specialitate Ștefania Panaea, Angela Lăpăduța, Daniela Cismaru, Alexandru Mocanu, a stabilit următoarea ierarhie: premiul I: Vlad Robert Petic (Curtea de Argeș), premiul II: Elena Camelia Dogaru (Șiliștea-Gumești), premiul III: Elena Georgiana Stolea (comuna Nana, județul Călărași); mențiuni: Mari Albu (Roșiori de Vede), Laura Alexandra Predan (Curtea de Argeș), Ana Maria Năstase (Videle).

Printre participanții și invitații de marcă s-a numărat și Stere Gulea, regizorul filmului „Moromeții”.

Întreaga manifestare a fost susținută financiar de fii ai satului: Florina Haritonov (manager „Metal Creativ” București), Valentin Văcăruș (manager „God Mather” București) și Roxana Ciupin (psihoterapeut, Centrul de Psihologie Creativă București).

După festivitatea de premiere, cei prezenți au asistat la un bogat program literar-artistic inspirat din creația scriitorului omagiat - Marin Preda. (F.B.)

Prezențe teleormănene „Rampa de poezie și jazz”

În ultima decadă a lunii septembrie, în Piața Palatului Regal din București a avut loc un Festival de poezie organizat de Muzeul Național al Literaturii Române și Biblioteca Centrală Universitară. În parteneriat cu aceste instituții, Filiala București Poezie a Uniunii Scriitorilor din România (președinte Horia Gârbea) a realizat trei recitaluri sub genericul „Rampa de poezie și jazz”, cu intermezzo-uri muzicale, începând cu ora 19.00, în zilele de miercuri, joi și sâmbătă (19, 20, 22 septembrie).

Au citit din creațiile lor poezii: Daniela Șontică, Vasile Menzel, Victoria Milescu, Vasile Poenaru, Liviu Ioan Stoicu, Carmen Foșca, Bogdan Ghiu, teleormănenii Florea Burtan și Nicoleta Milea, Mihael Gălățanu, Simona-Grazia Dima, Clara Mărgineanu, Grete Tartler, Elena Liliana Popescu, Passionaria Stoicescu, Daniel Bănuțescu, Viorel Dinescu, Constantin Marafet, Lucia Negoită, membri ai Filialei București Poezie și a Uniunii Scriitorilor din România. (F.B.)

Evenimente, manifestări

• Muzeul Județean Teleorman găzduiește expoziția itinerantă de fotografii „Anotimpuri”. Sunt reunite aici peste 70 de fotografii care surprind emoțiile și culorile celor patru anotimpuri în diverse locuri din țară și străinătate. Expoziția reprezintă un proiect al grupului „La Conacul Fotografilor”, alcătuit din amatori și profesioniști, organizat pe Facebook.

• Sub egida Direcției pentru Cultură, Educație, Creație și Sport Roșiori de Vede, mai multe evenimente s-au aflat pe agenda „Zilei Limbii Române”. Între altele, s-a amenajat o expoziție de carte, programul încheindu-se cu un recital literar-muzical. Și tot în municipiul Roșiori de Vede s-au derulat proiecte culturale interesante, cum ar fi „Lecturile verii. Cărțile nu au vacanță”, „Seara, când poveștile prind viață”.

• Elevii de la Colegiul Național Alexandru D. Ghica din Alexandria au colaborat pentru expoziția de fotografii „Drumul apei”, inclusă în programul „Euroșcoala”. În contextul politicii UE pentru apa potabilă, expoziția deschisă la muzeul din reședința județului Teleorman și-a propus să ilustreze variatele ipostaze ale apei în viața cotidiană.

• Proiectul expozițional „Luna colecționarului”, ajuns la ediția a VII-a, se derulează pe parcursul lunii octombrie, la Muzeul Județean Teleorman. Expoziția „Colecții și Colecționari” include și proiectul „Târgul colecționarilor”.

Ateliere educaționale

Pe parcursul lunii august, Muzeul de istorie „Petre Voivozeanu” din Roșiori de Vede a organizat o nouă ediție a programului educațional „Școala de vară” adresat copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 18 ani. Sub acest generic, s-au desfășurat atelierele: „Costumul popular”, „Cusături populare”, „Forma și culoarea lutului”, „Dimineți colorate în tricolor”, „Uniforma militară în timpul Primului Război Mondial”, „Centenar - harta României Mari”. Atelierele s-au derulat atât în incinta muzeului, cât și în Grădina Publică a orașului. (Ș.S.)

Festivalul folcloric „Pe deal la Teleormănel”

Consiliul Județean Teleorman, prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, a organizat, în perioada 18-20 septembrie, Festivalul-concurs național de muzică populară „Pe deal la Teleormănel”, ediția a XLIX-a.

La această tradițională manifestare folclorică au luat parte concurenți din județele: Argeș, Bistrița Năsăud, Brăila, Botoșani, Dolj, Gorj, Mehedinți, Mureș, Neamț, Olt, Prahova, Teleorman, Sălaj, Suceava, Vaslui, Vâlcea și Republica Moldova.

Programul a cuprins: Gala laureatilor, un spectacol susținut de Ansamblul de cântec și dansuri „Burnasul”, urmat de recitalurile cunoscuților și îndrăgiiților soliști: Valentin Sanfira, Sava Negrean Brudașcu, Vasilica Dinu, Viorica Macovei, Florin Ologeanu, Sebastian Stan, Floarea Calotă

Accompaniamentul muzical a fost asigurat de Orchestra Ansamblului „Burnasul” al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, condusă de maestrul Adrian Grigoraș - dirijorul Orchestrei Populare Radio România.

Prezentarea Festivalului: Laura Dincă, TVR Craiova

La ediția 2018, juriul a desemnat următorii câștigători:

Trofeul Festivalului: Florin Traian Costan, Suceava.

Premiul I: Maria Luiza Turcu, Dolj.

Premiul al II-lea și Premiul Radio România: Stelian Păun, Giurgiu.

Premiul al III-lea: Ionut Didi Cojocariu, Suceava.

Premiul CJCPCCT Teleorman: Polacek Yasmine Alexandra, Gorj.

Premiul de popularitate: Florin Pieleanu, Teleorman.

Trofeul Festivalului: Florin Traian Costan, Suceava

„Țara mea e la țară” Concurs de creație literară pentru elevi

Inițiat și sprijinit de scriitorul Ștefan Mitroi, în colaborare cu Centrul Cultural Teleorman, la nivelul județului nostru s-a desfășurat Concursul de creație literară pentru elevi: „Țara mea e la țară”. Având ca temă lumea și viața satului, lucrările (poezie și proză) scrise cu un condei specific vârstei, dovedesc, în marea lor majoritate, o reală înțelegere a universului țărănesc, bucuria de a trăi în băutura unde „s-a născut vechicia”.

Juriul, alcătuit din scriitorii Ștefan Mitroi (președinte), Firiță Carp și Florea Burtan, a stabilit următorii laureați: Alexia Toma, Școala Gimnazială Stejaru: Premiul Zaharia Stancu; Sorina Arieșu, Liceul Tehnologic Botoșoaga: Premiul Marin Preda; Emanuela Cristina Ciupitu, Școala Gimnazială Lița: Premiul Dimitrie Stelaru; Crenguța Andreea Vasile, Școala Gimnazială Moșteni: Premiul Sorin Preda; Georgiana Mihalache, Școala Gimnazială Mărzănești: Premiul Gala Galaction; Anton Dinu Persida, Liceul Tehnologic Măgura: Premiul Alexandru Depărățeanu.

De menționat că cele mai valoroase creații au fost reunite în volumul „Țara mea e la țară”, apărut la Editura Detectiv literar.

Redacția Caligraf

FLOREA BURTAN
redactor-șef

STAN V. CRISTEA
secretar general de redacție

Ana Dobre (Alexandria), **Liviu Comșia**, **Florina Isache** (Roșiori de Vede), **Dumitru Vasile Delceanu** (Turnu Măgurele)
Rodiana Drăgoi, **Marian Nazat** (București), **Cornel Mihai Ungureanu** (Craiova), **Stan Ștefan** (Alexandria)

Revista Caligraf este membră a Asociațiilor Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (ARIEL), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de către Ministerul Culturii. Revistă fondată de Ziarul Teleormanul.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor acestora. Manuscrisurile nepublicate nu se înapoiază.
Revista Caligraf este editată de Centrul Cultural Teleorman - director, **Ileana Popa**.

ISSN: 1582 - 1412

În atenția colaboratorilor: textele se trimit în format electronic, cu diacritice,
la următoarele adrese de e-mail: floreaburtan@yahoo.com; stan_v_cristea@yahoo.com

Stan V. Cristea

Dimitrie Stelaru. Imaginea din corespondență

În volumul publicat anterior, sub titlul „Bibliografia Dimitrie Stelaru. Ediția I - La o sută de ani de la nașterea poetului” (2017), Gheorghe Sarău mărturisește că, învrednicindu-se să dea la iveală un volum aflat în lucru de peste trei decenii, „Dimitrie Stelaru - poetul boem, știut și neștiut”, adică o „monografie Stelaru”, a ajuns la concluzia că era necesară mai întâi o „bibliografie Stelaru”, la care adăuga acum „corespondența Stelaru”, prin volumul *Dimitrie Stelaru. Corespondență din perioada 1934-2018 (trimisă, primită sau referitoare la viața și opera poetului)*, recent apărut (Târgu-Mureș, Ed. „Vatra veche”, 2018, 239 p.). Cele două volume publicate de Gheorghe Sarău se completează unul pe celălalt și se constituie, cum prea bine a intuit autorul lor, în instrumente de lucru indispensabile nu doar pentru proiectata „monografie Stelaru”, cât și pentru istoria literară, care este, încă, datoare cu o mai bună cunoaștere a vieții și operii stelariane.

Pe de o parte, după cum ne avertizează Gheorghe Sarău, în cuvântul „Din partea autorului”, cele peste 250 de scrisori, ilustrate, bilete etc. cuprinse în volum privesc viața lui Dimitrie Stelaru, potrivit unor perioade identificate astfel: adolescența (1934-1935), prima perioadă de viață boemă (1935-1946), căsătoria cu Despina Berlingher (1947-1950, cu divorțul în 1954), a doua perioadă de pelerinare boemă (1950-1954), căsătoria cu pictorița Rodica Mihaela Pandlea (1955-1960, cu divorțul în 1961), retragerea resemnată la Turmu Măgurele (1960-1965; acum se căsătorește cu Anghelina Ciocă), perioada de la Buftea (1965-1968) și popasul bucureștean (1968-1971). Pe de altă parte, Gheorghe Sarău arată că, din totalul acestei corespondențe, 15% reprezintă scrisorile expediate de Dimitrie Stelaru, 60% reprezintă corespondența adresată poetului, iar 25% sunt scrisori despre viața și opera acestuia (lipsește, însă, multe scrisori expediate de poet către diverși lui prieteni, dar și numeroase scrisori pe care poetul le-a primit de la unii dintre ei). Totodată, trebuie arătat faptul că Gheorghe Sarău reproduce corespondența din volum în ordine cronologică, întrucât se poate urmări firul evenimentelor vieții poetului, însoțind-o de note asupra celor cărora le sunt adresate sau de la care provin scrisorile, despre cine și cum le-a păstrat, dar și de alte informații utile.

În ceea ce privește corespondența expedită de Dimitrie Stelaru, constatăm că prima scrisoare păstrată este din toamna anului 1934, fiind adresată verișorilor săi din Segarcea Vale, copiii lui Melinte Popescu, frațele mamei sale, cărora le scria de la Liceul din Stupini (județul Brașov); scrisoarea relevă crezul adolescentului de 17 ani, care prefațază crezul de viață al viitorului poet, și anume: „Sunt aici ca să învăț. Voi învăța să trăiesc, să fiu liber. Nimic nu mă va reține de-a fi întotdeauna independent, liber.” (p. 8).

Următoarele scrisori, din anii 1941-1943, când Dimitrie Stelaru avea deja publicate câteva plachete de versuri și colaborase la mai multe reviste literare, sunt adresate lui Șerban Cioculescu (18 august 1941) și lui Constantin Tănăsescu (19 iulie 1943, de la Cernăuți). Alte scrisori îi au ca destinatari pe: Geo Dumitrescu (în 1948, când îi scrie de la Chirnogeni și Negru Vodă, județul Constanța, căsătorit fiind cu Despina Berlingher; de asemenea, în septembrie 1966 îi scrie în legătură cu versurile lui Dumitru Drăgan, bibliotecarul de la Buftea), Ben Corlaciu (în 1961, când îl consideră „singurul prieten acolo, departe”, căruia îi cerea ajutorul în legătură cu o editură și unele reviste, dar și cu un ajutor bănesc de la

Fondul Literar, pe care acesta i-l obține în cele din urmă, apelând la Zaharia Stancu, apoi în 1969 și în 1970), Mihai Gafița (în 1964, când i se adresa cu formula „Tovarășe stimat Gafița”, în legătură cu un volum de proză aflat în pregătire, dar într-o situație neclară, la Editura pentru Literatură), Ion Vlad (în anii 1965-1966, acesta era și nașul fiului său, Vlad Eumor), Livia Folea (în 1968, când era studentă în ultimul an la Filologie, în Cluj, și îi solicitase unele informații despre biografia sa, fiindu-i necesare pentru lucrarea de stat), apoi pe mama sa, Pasca Stoica, statornicită la Turmu Măgurele (în 1949, 1950, 1967, 1968, 1969, 1971), și pe colonelul Ion Bobeică (acesta era sotul verisoarei sale primare, Natalia Popescu-Bobeică, iar scrisoarea, datată 29 iulie 1971, este considerată a fi ultima scrisă de poet). Din unele scrisori deducem că, alți destinatari au fost: Despina Berlingher, prima soție a poetului (în 1961, 1969) și Eumene, fiica lor (în 1968), apoi Carmen Mihailescu (în 1962), Sevastița Vasiliu-Galați (în 1963), Al. Husar (în 1964) și Miron Radu Paraschivescu și soția sa Lena (în 1965, 1966, 1968), fără ca scrisorile respective să fie semnalate ca atare. Cum lipsește și alte scrisori trimise de poet unor confrăți, dintre care semnalăm aici doar pe aceia de prin 1968-1969, către Petre Stoica, însoțind „trei poeme absolut inedite” pentru revista „Steaua” (scrisoarea este nedată și se află în prezent la Muzeul Național al Literaturii Române din București).

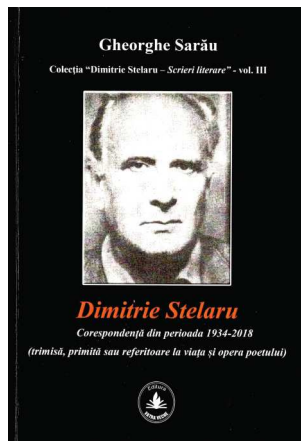
Corespondența primită de Dimitrie Stelaru este cu mult mai întinsă, iar printre cei care i-au scris poetului se numără: Ion Mirea (în 1957, 1961, 1968; una dintre scrisori este „Pentru Lord Dimitrie Stelaru”), Ben Corlaciu (în 1961, 1963, 1969, 1970; într-una din scrisori este categoric: „nu uita că Stelaru, dragul meu Stelaru, e un mare poet”), Ion Vlad (în 1962, 1965, 1966, unele scrisori fiind trimise de la Paris), Teodor Ionescu (în 1963, 1969, 1970, când era muzeograf la Muzeul Bruckenthal din Sibiu; se cunoscuseră în anii 1948-1949, în timpul văgăbondajului la Constanța, alături de Constantin Tănăsescu și Pavel Chihaia), Camil Baltazar (în 1963, când îi cere un exemplar din volumul „Oameni și flăcări” pentru o cronică solicitată de Paul Georgescu, redactor șef adjunct al revistei „Viața Românească”), dar care va apărea în „Iașul literar”), Sevastița Vasiliu-Galați (în 1963, când îi evocă, într-o primă scrisoare, pe „tinarul timid” pe care îl cunoscuse în 1939, considerându-l totodată „cel mai corect și cinstit om” pe care l-a cunoscut vreodată, iar într-o altă scrisoare i se adresează cu „Îndepărtatul meu prieten”), provocându-l la o întâlnire), Al. Husar (în 1964, când îl numește „unul dintre cei mai arzători oameni” pe care i-a cunoscut și îi vorbește despre posibile întâlniri, la Bușteni ori la Iași), Miron Radu Paraschivescu și soția sa Lena (în 1965, 1966, 1968; MRP se plânge că nu mai este băgat în seamă de „cei mari” și nu are nici măcar direcția unei reviste literare; totuși, îi pregătea o pagină pentru revista „Ramuri”), Vlad Sărbu (în 1966, după o întâlnire cu poetul la Vălenii de Munte, în legătură cu un posibil loc de muncă pentru acesta la o tabără de pionieri din zonă), M.N. Rusu (în 1968, când îi solicită răspunsul la un chestionar pentru o carte despre „deceniul 5”), Florența Albu (în 1969, când îi solicită colaborarea la revista „Viața Românească”), Petre Solomon (în 1970, când îi trimite o fotografie cu Eumor), Mihail Straje (în 1970, când evocă o întâlnire cu poetul, pentru care a și scris poezia „Era un poet”), Iv. Martinovici (în 1970, când îi solicită cinci poezii pentru o antologie care urma să apară în Iugoslavia), apoi Carmen Mihailescu (în 1961, 1962, 1965) și Polixenia Karambi (în 1962, 1967, 1968), în

fine, Lucian Voinescu Cotoi (în 1961, 1963, 1966; era un tânăr din Ploiești, preocupat de scris și de teatru), Lucian Teodosiu (în 1963, când era student la Filologie, în Iași, și în 1967, când satisfacea stadiul militar „post-facultate” la Radna, județul Arad), Dumitru Drăgan (în 1967, când era bibliotecar la Bucea (în 1968, când poetul îi comunicase unele informații despre biografia sa). De asemenea, Dimitrie Stelaru a primit foarte multe scrisori de la Despina Berlingher, prima lui soție (în 1958, 1960, 1961, 1968, 1969, 1970), dar și câteva de la Eumene, fiica lor (în 1960, 1968, 1969).

Sunt de semnalat apoi unele scrisori primite de către Dimitrie Stelaru din partea Uniunii Scriitorilor (la 3 noiembrie 1955, când îl înștiințează că a fost primit în rândurile ei, apoi în 1960, 1964, 1967, 1968, 1969, 1970), a unor edituri (Editura pentru Literatură - în 1962, 1963, 1965, Editura Minerva - în 1969, Editura Politică - în 1970, Editura Cartea Românească - în 1971) și a unor reviste („Contemporanul” - în 1964, „Tribuna” - în 1968, Redacția publicațiilor pentru străinătate - în 1968). De asemenea, sunt de semnalat unele felicitări, primite din partea Uniunii Scriitorilor (în 1969 - semnată, între alții, și de Laurențiu Fulga și Virgil Teodorescu, 1970 - semnată, între alții, și de Zaharia Stancu și Marin Preda), a Redacției literare a Televiziunii (în 1969) și a Revistei „România literară” (în 1969), din partea unor persoane oficiale (Zaharia Stancu, Marin Rădoi, generalul Atanasuș) sau a unor scriitori (Gheorghe Guricu, Fănuș Neagu, Claudiu Moldovan), dar și din partea Ambasadei Statelor Unite (curios, nu?!).

Cât privește corespondența despre viața și opera lui Dimitrie Stelaru, reținem aici doar schimburile de scrisori dintre: Ion Vlad și Pavel Chihaia, Emil Manu și Pavel Chihaia, Pavel Chihaia și Cornel Moraru, apoi corespondența lui Gheorghe Sarău cu Nae Antonescu (în legătură cu „anticariatul lui Dimitrie Stelaru”, aflat pe Intrarea Zalomit din București, prin anii 1942-1943), Al. Husar (în legătură cu corespondența sa cu poetul), Teodor Ionescu (în legătură cu cele șapte scrisori primite de la poet, dar arse de către un preot, precum și unele informații biografice despre Eumene, fiica poetului), cu Victor Corcheș și Ovidiu Dunăreanu (în legătură cu proiectata integrală a operei stelariane, în opt volume, fără a lămuri soarta acesteia după moartea lui Victor Corcheș, cel care o inițiază și o pregătește pentru tipar la Editura „Ex Ponto”), cu Livia Folea, Lucian Teodosiu, Ștefan Negrișan, Tudor Jebeleanu, Sebastian Coca, în fine, cu Lincă Coșoș și Iuliana Ristea (cu aceștia din urmă, în legătură cu „Muzeul Stelaru” de la Segarcea Vale).

Volumul lui Gheorghe Sarău este important din cel puțin câteva perspective. De pildă, scrisorile semnate și trimise de Dimitrie Stelaru lămurează multe aspecte din biografia poetului. Bunăoară, nu știm dacă și ce a răspuns la solicitarea lui M.N. Rusu (din 1968) ori la solicitările Redacției pentru Enciclopedia străine, Redacției „Dicționar enciclopedic” și Uniunii Scriitorilor (toate trei, din 1970) în vederea completării unor fișe biobibliografice, dar știm, acum, datele comunicate Lievei Folea, la 12 septembrie 1968, și anume: „Sunt născut 1917, cum știți. Nu vă luați după Piru și alții. // Am debutat la 15 ani cu volumul „Melancolies” tipărit de Tip. «Ardealul», la Brașov. Au urmat două alte volume, «Abracadabru» și «Blestem» [la] Tipografia «Astoria» unde am mai tipărit, la 18 ani, volumul «Preamărire durierii», cu copertă de V. Dobrian. // Am colaborat la toate revistele de odinioară cu articole și poeme și nuvele. (...) Școlile elementare și liceul o parte în T.M. [= Turmu Măgurele], restul Brașov, apoi București

Litere și filozofie.” (p. 147). Chestiunea cu Facultatea de Litere, pe care ar fi absolvit-o în 1941, cum este consemnat în livretul militar, o va lămuri, însă, Gheorghe Sarău, la 12 mai 1989, prin fișa contrasemnată de secretarul șef al Universității din București, care se atestă că în perioada 1934-1941 nu figurează niciun înscris sau absolvent al Facultății de Litere și Filozofie cu numele Petrescu Dumitru (numele din acte al poetului).

Cât privește scrisorile primite de Dimitrie Stelaru, unele dintre ele lămurează, de pildă, aspecte din viața de familie a poetului, din perioada cât a fost căsătorit cu Despina Berlingher (dar și de după divorț, în legătură cu o eventuală reluare a relațiilor lor ori când a trebuit să-și asume unele responsabilități față de fiica sa, Eumene, care se pregătea pentru studii universitare în domeniul Psihologiei), apoi din perioada ultimei căsătorii, cu Anghelina Ciocă (acum având grijă creșterii fiului lor, Eumor, prețioase sfaturi primind de la Lena și Miron Radu Paraschivescu, care îl aveau pe fiul lor, Andrei, cam de aceeași vârstă). Ca să nu mai vorbim de relațiile aparte cu mama sa, Pasca Stoica, stabilită la Turmu Măgurele, unde întâmpina destule greutăți, dar era în același timp foarte grijulie cu fiul său.

De asemenea, unele dintre scrisorile expediate de Dimitrie Stelaru către confrăți sau prieteni ori dintre cele primite de poet de la aceștia ne lămurează asupra avaturilor publicării unor dintre volumele sale de versuri și de proză (de pildă, în 1962, Editura Tineretului a reziliat contractul pentru un roman, deși îi plătiese un acot), ori în legătură cu soarta unor piese de teatru supuse atenției unor teatre (prin intermediul prietenilor sale, Carmen Mihailescu, pe care o cunștea de prin 1949; este vorba de piesele „Ingerul negru”, „Împăratul Nix” și „OAC”). Totodată, din mai multe scrisori răzbate prețuirea de care se bucura din partea unor prieteni și confrăți (Ben Corlaciu, Ion Mirea, Al. Husar, Claudiu Moldovan, Teodor Ionescu).

În fine, o altă parte din această corespondență dă seamă asupra generozității lui Dimitrie Stelaru, care le arăta prietenia și le era mentor tinerilor trudiți într-ale scrisurilor, Lucian Voinescu Cotoi (din sfaturile pe care i le dă, înțelegem că poetul era la curent cu aparițiile editoriale), Lucian Teodosiu (căruia îi trimite o poezie-scrisoare, intitulată „Lui Lucian”) și Dumitru Drăgan (pe care îl recomandă lui Geo Dumitrescu).

Volumul publicat de Gheorghe Sarău, „Dimitrie Stelaru. Corespondență”, chiar dacă nu reușește, din motive lesne de înțeles, să adune toate scrisorile trimise sau primite de poet, ori ar fi putut să includă unele facsimile și un indice de nume, reprezintă o lucrare de neocolit, ca instrument de lucru extrem de util, în cercetarea pe mai departe a vieții și operii scriitorului. Și o ultimă observație, care nu scade cu nimic meritul deosebit al acestei contribuții, și anume că, eventual, ar fi trebuit înscris drept volumul VIII în „Integrala Stelaru”, proiectată de Victor Corcheș, în vreme ce „Bibliografia Stelaru” ar fi trebuit să se înscrisă drept volumul IX. Este fără nicio îndoială, însă, că Dimitrie Stelaru merită această integrală, iar Gheorghe Sarău are toate atuurile să se înhamă la realizarea ei...

Cartea de proză

Ana Dobre

Metaforele epice ale prezentului

Spiritul caragialian supraviețuiește întretinut de spectacolul etern al lumii în care grotescul are partea lui esențială cu amprentă specifică. Asemenea maestrului său, nici el, Dumitru Augustin Doman, nu poate visa la nemurirea sufletului și la alte chestii delicate pline de... alte delicateturi subtile, când materia cea grea îl trage în jos, fie ținându-l cu picioarele pe pământ fie răsturnându-l.

Pe cojile de nuci ale realului, Dumitru Augustin Doman înregistrează, pe toate clapele ironiei, și *zbaterele*, facile, cum suntem tentați să le considerăm, și *strădanțiile*, futele, cum sunt, în realitate, desigur, așa cum o face în cel mai recent op al său – *Zbateri facile, strădanii futele*, o incursiune plină de umor și amarăciune în toate cuantele vizibile ale lumii de azi căreia i s-ar potrivi și meditația lui Bacovia: *O, țară tristă, plină de umor...*

Dumitru Augustin Doman nu este un observator indiferent al spectacolului evanescent al lumii. Spiritul auditiv ca maestrul său, dar, totodată, și vizual, el este interesat de oameni, de tonalitățile, ritmul, debitul verbal al contemporanilor, ca și de mișcările lor pline de aroganță impetuoasă a importanței afișate sau de inutilitatea tristă a zbaterei. Mai mult decât în celelalte volume, acesta relevă dimensiunea reflexivă a prozatorului. Toate aceste proze, flash-uri ale contemporaneității, prind din unghiuri diferite, dar cu aceeași înclinație spre șarjă și caricatură, acced spre un sens, iar sensul este... lipsa de sens, haosul social căruia îi incumbă un teribil sentiment al

zădărniceii. *Ne succedem generații și ne credem minunați*, dar, în esență, suntem victimele trecerii ireversibile ale timpului. Așadar: *zbateri facile, strădanii futele*. Doar ironia cu hamele ei – mânia, persiflarea, șotia, paradoxul, maschează tristetea prozatorului, care-și pune și el o mască: „scriitor de ospătarie”.

Personajele lui Dumitru Augustin Doman, schifate, caricat sau sarjate, au viața pe care le-o însușă harul creatorului lor. Lumea lui Caragiale, actualizată, devine contemporana noastră, semn al stagnării sufletești, iar Doman o resemantizează făcând uz de procedeele postmodernismului – intertext, șarjă caricaturală și, mai ales, o succulentă predispoziție spre ludic. Din colțul lui, martorul-observator, regizor secund, se include în peisaj, persiflarea începând în primul rând cu sine. Autopersiflându-se, el dobândește dreptul de a-i prinde în insectarul umorului pe toți ceilalți. Cu zâmbetul pe buze, Dumitru Augustin Doman este neiertător și justiciar (epic), dar umorul lui nu este caustic, nu atinge sarcasmul, rămânând la nivelul jovialului, al bonomiei delimitative, însă. Te poți supăra pe cineva care râde de sine, răsând de alții?!

Nu știu dacă spunând perspectivei comice și gamei umorului lumea cea aieva, Dumitru Augustin Doman intenționează, asemenea comediografului clasic, să îndrepte năvălirile. Răsând, însă, devenim conștienți de răul care ne înconjoară, de slabiciuni, de preiozități și aroganțe culpabile, și, poate, de

măștile zilnice purtate cu osârdie, eleganță calchiată, snobizată sau indiferentă. Oglindile pe care le lansează, asemenea capcanelor pentru păsări/animale, sunt pretutindeni și toate răsfrâng imagini veridice în semantica lor.

Modul în care Dumitru Augustin Doman integrează realul în ficțiune are cota lui de originalitate prin ipostaza, de Candid voltairean pe care și-o asumă. În *Ministru de interne, marți în zori*, de exemplu, demistia lui Liviu Dragnea din funcția de ministru de interne pe care o deținea este punctul de plecare pentru o construcție ubuescă în care adie și parfum de Conu Leonida și Efimița în peisaj contemporan. Plăcerea de a comenta comportamente, decizii ale mai marilor zilei ne transformă într-o nație de *leonide* și *efimițe*, televizorul fiind fereastra prin care lumea intră în casele tuturor. Comentând pe marginea evenimentelor, fiecare are iluzia că este superior tuturor și că, desigur, în locul aceluia, ar face lucrurile perfect! Perfectissimo! Doar că nu sunt, din nefericire, și, bineînțeles, spre pierderea vitorului luminos, în locul potrivit pentru aceste fapte mari! Dar iată că ocazia apare: „Luni seara, era cât pe ce să-mi schimb viața. Liniștea căminului meu s-a făcut fândări. (...) Și cum stăteam noi în patul conjugal și butonam în deplin consens telecomanda, hop! pe burtiera unei televiziuni de știri apare anunțul cu majuscule: MINISTER CAUTĂ MINISTRU! Chestia asta m-a făcut să scap și mă pregăteam de somn profund. Dar – cum se

știe – în spatele oricărui om mare se află o femeie puternică, de lângă mine puternica soție mi-a dat un ghiont: «Bă, acum e momentul!» «Poftim?» am mormăit eu pe jumătate în brațele lui Morfeu. «Scoală!» a venit ordinul. «Păi?» «Ce, păi?» «Păi, anunțul acesta e un fel de metaforă de presă, ca să zic așa». «Termină cu metaforele, și la drum!»...

A-1 citi pe Dumitru Augustin Doman înseamnă a-ți oferi dreptul la o mare bucurie a spiritului, înseamnă, de asemenea a-1 însoți într-un periplu al inteligenței, al talentului, al umorului de foarte bună calitate. Dumitru Augustin Doman este unul dintre scriitorii mei preferați. Pentru o eliberare de sub tutela *zbaterilor facile, a strădanțiilor futele*, recomand terapia cu umor marca *DAD*. Timpul consumat astfel se transformă, având valoarea pe care pe care i-o dau capodoperele.

1 Dumitru Augustin Doman, *Zbateri facile, strădanii futele*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2017.

2 ... a se citi: Dumitru Augustin Doman!

Cartea de poezie

Florea Burtan

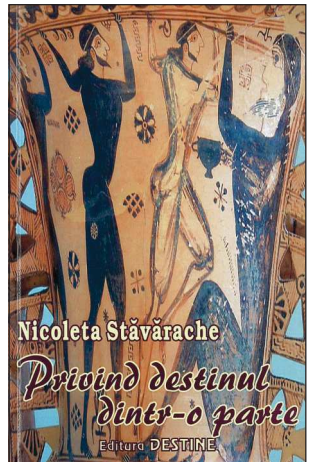
Insomnii diafane

Debutând publicistic (în *Teleormanul literar*) încă de pe băncile liceului, Nicoleta Stăvărache a urcat treptele devenirii sale poetice cu o constantă încredere în rostul și virtuțile Cuvântului măturător de trăiri și sentimente înalte, învăluite într-o lumină fie catifelată, fie aspră, în funcție, firește, de stările sale de spirit, de modul cum își racordează viața interioară la freamătul cotidian al lumii...Poezia ei e o veritabilă lecție a deplinei sincerității – nu se vea altceva decât măsura unei sensibilități netruce, a unei permanente căutări de sine capabile să îmblânzească tristeții, să vindece răni. Inseși titlurile cărților, pe care le-a publicat de-a lungul anilor, sunt o dovadă și susțin cele afirmate: *Identitate falsă*, *Anotimpul fără vise*, *Călătorind într-o lacrimă*, *Aprorpe de ingeri*, *Privind destinul dintr-o parte* (cea mai recentă apariție), la care ne vom referi ceva mai jos). Scrise, în marea lor majoritate, în „dulcele stil clasic”, versurile Nicoletei Stăvărache „respiră” o muzicalitate învăluitoare și limpede, o melancolie caldă, un fior liric aproape șoptit, evocând, cu precădere, iubiri devastatoare și insomnii diafane, stări de încordare ori liniști mistuitoare. La toate acestea, se cuvine să mai adăugăm: simplitatea expresivă, rostirea directă,

aducerea cuvântului lângă bătaia inimii...Iar tema supremă, având în vedere vârsta poetei, nu putea fi alta decât dragostea. O dragoste trăită ori închipuită, dar obsedant de convingătoare, străbătută de urcări și coborâșuri, de împliniri și eșecuri, în consonanță cu „firul” nevăzut al destinului său.

Deși pare a se fi așezată definitiv pe rugul vieții, „arderea” poetei nu se termină niciodată. Și nici nu dorește să se întămpie acest lucru, iar dacă totuși s-ar întâmpla, ea ar fi capabilă să renască din propria cenușă, precum mitologica pasăre. Retrasă în odaia propriei singurătăți, la adapost de vacarmul cotidian, poeta se apleacă și îmbrățișează zările sale interioare, zodiile și anotimpurile prin care trece, suveran și fără rețineri, invocând chipul de fum al unui iubit pipăibil doar cu visul, evocând împlinirea dragostei ori „trădarea” și resemnarea, așteptând răspunsuri la întrebări amănate, întocmind în permanență un candid joc de-a uitarea, regăsirea, împlinirea...În poezia Nicoletei Stăvărache durerea e tare dulce, suferința – purificatoare, „furtunile” sufletești – benefice creației: „Mereu mă știu pe de rost/ Și fără cuvinte mă-nvingi/ Iertările tale sunt de prisos/ Când nu mai poți rana s-o stingi/ Cu pași de dor te căutam/ În răsritul

mereu apus./ Ninge fastuos, abia te zăream./ Călător pe un drum presupus./ E târziu și vrea să mă pierd/ În aceste zăpezi străvezii./ Tainele tale să le dezleg./ Poate te înduri ca să vii”(Vreau să mă pierd). Meditativă, poezia ei respinge efectele stilistice reci, „manifacțurice”, rezemându-și glasul de seducătoarea metaforă, de expresivitatea inspirate și așezate la locul cuvenit, fără forțări și înfloriturii inutile: „Am trecut fără să știu/ Prin fața casei tale./ Copacul despre care mi vorbeai cândva/ Nu l-am zărit decât foarte târziu./ Și tot căutându-te/ Prin tristețea tranzelor risipite pe caldarâm/ M-am zis că n-ar fi rău/ Dacă ți-aș deschide poarta într-o zi.../Am plecat mai departe/ Fără să observ că umbra ta/ Lovindu-se de ziduri/ Mă urmărea, vinovată...Când m-am reîntors/ N-am mai găsit nici copacul însingurat/ Nici florile atât de vii/ Nici umbra ta.../Târziu, am înțeles că între noi doi/ Crescuse un zid de lacrimi.(Târziu, am înțeles). El (tubitul), cel invocat în multe poeme ale cărții, n-are importanță dacă există sau nu. Important este modul în care poeta îi reconstituie imaginea, luându-l drept martor la „arderile” sale văzute și pipăibile doar cu ochii inimii: „Ce frumos mă păstrezi în tăcerile tale/ Și îți alini sufletul cu chipul meu!/ Parcă și dorul

învață să zboare./ Parcă și umbrele noastre se respiră mereu!” (*N-am înțeles*). Iată și o scurtă definire a sinelui: „Dacă n-aș zămbi anotimpurilor/ Dacă n-aș străbate cerul/ Dacă n-aș striga pe nume gândurile/ Aș muri de tristețe./ Dacă n-aș chema ingerii lângă mine/ Și n-aș împărtași iubirile/ Aș muri de tristețe./ Dacă n-aș tulbura liniștea din mine/ Aș muri de tristețe...” (*Risipă de cuvinte*).

În concluzie, avem de a face cu o poezie întocmită din lumini și umbre, din sentimente înalte și durabile și, în același timp, străfulgerată de melancolii difuze, de reverii calme pulsând în ritmul trăirilor interioare ale poetei. Nicoleta Stăvărache scrie răbdător și frumos, mereu grăjduie cu sensul relevant și prospețimea cuvintelor: semn al sensibilității și talentului său înnăscute.

Reflecții centenare

Iulian Chivu

Identitate, legitimitate, demnitate etnică

Cum în cumpătul vremii, după o cunoscută formulare, și într-o dreaptă judecată, înaintașii noștri nu s-au arătat a fi niște aventurieri romantici, nimic din ce le-a urmat, dacă nu este nedrept, nu este nedemn; nimic din crezul lor nu este de abandonat, nimic de retrocedat, ci totul e canonic și legitim, fie și în circumstanțele unor ipotetice excese de zel.

Nimic nu avem mai mult decât ni se cuvine și orice abandonare de sine doar fiindcă așa a fost să fie e înaltă trădare. Cine nu are totul nu are nimic, spunea un ilustru gânditor al neamului nostru, și asta pe măsură ce nu există neam care să fi atins universalitatea numai prin forța spiritului. De aceea pohta ce-a pohtit vajnicul Mihai Vodă la porțile Bălgradului e testamentul istoric al unui neam în numele identității lui naționale, nu în dauna cuiva, ci în numele sensului ființei sale.

Aceste credințe au dat, secole la rând, conținut și determinare unui sentiment sacru; cel al dragostei de glie, de neam și de limbă. Și, ca să îl evocăm conceptual, *patriotismul* nostru pe care l-am pervertit siluindu-l în exaltări și conotații artificiale, străine simțirii românești, se cere rememorat și retrăit, restructurat și reiterat actualității în sensul reproducerii culturale a vieții.

După decăderea lui în sens sub un insolit cult al personalității, fiindcă în simțire lucrurile au rămas esențial altfel, patriotismul românesc s-a regăsit în debusolarea post-revoluționară de la «nu ne vindem țara!» la nevoia efectivă de revenire în contextul valorilor europene autentice care reclama nevoia globalizării lor refăcând mai vechile noastre legături intime cu acest spațiu spiritual prin justificări temeinice în prosperitatea istorică a țării din prima jumătate a veacului al XX-lea, indisolubil asociabilă monarhiei românești.

Într-o carte a lui Andrei Marga, *Identitate și modernitate*, (publicată fragmentar în diferite reviste), identitatea națională este ceea ce ține laolaltă membrii unei națiuni, factor esențial, e drept, dar căruia i se adaugă numeroase alte componente, după cum o arată istoria ultimului secol de modernitate, în condițiile derapajelor conștiinței naționale între războaie și dictate ce au redesenat harta lumii siluind astfel conștiința civică la acceptări conjuncturale, dar și la acumulări de resentimente și tensiuni.

Un studiu serios pe această temă, cel al lui Jürgen Habermas (*Eine Art Schadensabwicklung*, Suhrkamp,

Frankfurt am Main, 1987), observă mutațiile interacțiunilor etnice, ceea ce prilejuiește redefinirea patriotismului dinspre identitățile concrete spre soluția *constituționalistă*, sub presiunile globalizării, pluralismului și multiculturalismului.

O contradicție demnă de lumea a treia, pregnantă în psihologia națională a unor popoare, o arată tineretul care nu poate depăși unele frustrări medievale induse emoțional, iar dezvoltarea intelectuală a acestuia nu poate trece de prejudecățile generațiilor mai vechi și rămân îngoașate în credințele anacronice ale acelor, în mesajul lor istoricește primat. Și acest lucru se vede inclusiv în interiorul Uniunii Europene unde se asigură promovarea valorilor stabilite prin Declarația

patriotismul lor trebuie să fie unul modern, utilitarist, deschis, umanist și nonfundamentalist.

Așadar, conceptul și-a actualizat conținutul cu perspectiva unor noi valori, fără să abdice de la ceea ce are fundamental în definitivul lui: patria, comunitatea spirituală, apartenența la o istorie identitară și la valorile confesionale.

Patriotismul românesc este unul blând, tolerant, lipsit de vanități deșarte, un patriotism treaz și sensibil, susținut de o conștiință a dăimuirii, care și-a dat obolul în ideea sacră a identității de neam, lăsând jertfa de sânge a eroilor anonimi de-a lungul și de-a latul hatului strămoșesc, etnogeneza noastră începând ea însăși dintr-o înfruntare eroică, demnă. În

Universală a Drepturilor Omului și garanții ale dezvoltării etnice în condiții de egalitate și acces liber la autodeterminare culturală. Cu toate acestea, se constată în spațiul comunitar mai multe forme de patriotism: unul *complex*, liber, care promovează acordul simțire/gândire și credință/acțiune; un patriotism *cognitiv*, rațional, educat, cultural argumentat; și un altul de tip *comportamental*, preponderent factual, mecanicist, rupt de convingerile personale.

Tot așa se vorbește și despre un patriotism subiectiv-emoțional, al acceptării doar, nu și al faptelor, precum și de o lipsă a patriotismului, cu tendințe spre alienarea conținutului noțiunii în condiții de alterare a identității. Cele mai mari așteptări se leagă totuși de tinerile generații, mai deschise spre diversitate sub constrângerile furnizării de competențe pe piața muncii, de aceea

condițiile provocărilor lumii moderne, a unei Europe care caută un răspuns comunitar sub oferta deschiderilor interculturale, transnaționale, globalizante fără a aduce prejudicii identităților naționale, se pune totuși întrebarea retorică dacă naționalismul și patriotismul mai sunt de actualitate, dacă mai sunt un răspuns care să se susțină prin ceva, și dacă da, prin ce anume?

Nu de mult, Andrei Pleșu găsea în bălbăielile noastre parlamentare legate de eșecul achiziționării *Cumînțeniei Pământului* a lui Constantin Brâncuși un *exemplu eclatant al complicatei noastre iubiri de țară*, dacă admitem că o încroapeală politică accidentală ar putea avea și legitimitatea morală de a exprima de alterare a identității. Cele mai mari așteptări se leagă totuși de tinerile generații, mai deschise spre diversitate sub constrângerile furnizării de competențe pe piața muncii, de aceea

despre numeroasele noastre valori culturale risipite pe toate meridianele lumii – un patriotism bipolar, reversibil dinspre obiect spre subiect.

În măsura în care eului individual îi e congruent un eu social, acesta din urmă constituie, în chip bergsonian, esența datoriei noastre în act față de societate.

Sistemul de valori impune, într-un contract social irevocabil, termenii de necesitate, prescripțiile și interdicțiile care vizează nemijlocit conservarea și bunăstarea societății. Și trebuie remarcat că în măsura în care societatea e mai aproape de natură, cu toate riscurile incoerențelor și accidentalului, orice ființă se simte obligată doar în măsura în care se recunoaște ca liberă, normele acțiunii urmând să facă forța de coeziune în fața oricărei amenințări. Sunt, într-adevăr, criteriile ale acțiunii primitive, dar care rămân operaționale ca determinări și întemeieri ale instinctului social în societățile închise, cu mijlocirea unei morale chemate necondiționat să mobilizeze.

Trecerea la societatea deschisă nu modifică fondul problemei din moment ce acumulările de argumente se fac tot în numele motivării și a ceea ce face diferența, dar și în numele a ceea ce determină acțiunea; atât motivația, cât și determinarea (orientarea acțiunii și declanșarea ei) fiind capabile să accepte un conținut nou în numele a ceea care se apără cu și mai mulți sorți de triumf decât în societățile închise. Din acest punct de vedere, românii adevărați mai ușor decât alții la perspectiva unei societăți deschise și de aceea patriotismul lor nu se mai confundă cu identitatea națională, cu naționalismul, din moment ce nevoile lor de apărare și libertatea lor de afirmare își află garanția într-o lume multiculturală, capabilă să ofere securitate și să promoveze identitatea în considerație față de valorile etnice sacre; liberizate, dreptul la imagine, la liberă afirmare, la individualizările etice, istorice, culturale.

Leșirea din festivism este facultativă, din moment ce festivismul nu ține de esență, ci de exprimare, iar festivismul cu teme naționale nu este dăunător dacă nu prejudiciază pe nimeni; este o formalizare consacrată a unei trăiri sincere, ocazionale reiterabil la date cu conținut istoric (1 Decembrie, Ziua Națională a României), cu conținut cultural (15 ianuarie, Ziua Culturii Naționale), cu conținut identitar (31 august, Ziua Limbii Române), sau legată de simboluri naționale (29 iulie, Ziua Imnului Național).

Festivismul patriotic e discontinuu, consacrat în timp repere referențiale în chip sărbătoresc, are caracter istoric și nu exclude autenticitatea, în timp ce patriotismul latent sau al dăimuirii, se înțelege, are caracter continuu, e coerent, e consecvent cu sine și nu e niciodată festiv. *Pohta ce-am pohtit*, clamată de voievodul Unirii celei dintâi, nu este o trufie, ci este asumarea unei misiuni în numele a ceea ce Vodă reprezenta. Ea avea să se audă mai târziu, la Mărășești, în crezul ostașilor români, *Pe aici nu se trece*, în chemarea patriarhilor Marii Uniri, *Veniți la Alba Iulia*, iar istoria murmură încă și azi, eminescian, coordonatele ființei noastre naționale: *de la Nistru pân' la Tisa, de la mare la Hotin, din Boian la Vatra Dormii și din Turmu-n Dorohoi*.

Mihaela OANCEA

Amanți heliotropici

Puzderia de blocuri ascunde
fermenții unor dulci perversități
ce pot fi observate pe chipurile
amanților heliotropici.

Bancheta în stil Biedermeier,
portierele trântite,
aerul aspru al muntelui -
dacă ar avea glas, și-ar urla
fericirea.

După-amiază de august

Prinși de barele din exteriorul autobuzelor,
împrumutând ceva din grația îndrăgostiților lui
Chagall,
oamenii se leagănă-n vânt. Doar cei mai norocoși
sunt propulsați de valul de asfalt topit
spre mall-ul din apropiere
(dotat cu aer condiționat).

Se aud sirenele ambulanzelor
enervante precum un bâzâit de țânțar;
la câțiva pași, lângă câinele lui lășos,
cântă un jamaican, iar un copil murdar
mănâncă pepene.

Metamorfoză

Din canavaua dimineții
se decupează semaforul
ce așteaptă
în poziție rigidă de drepti -
măcinat de-o gelozie atavică
adulmecă un gând de suicid.

În dormitorul ei în stil art deco,
fantasma cu păr lung
se privește-n oglindă -
un pocnet surd
și-o notă subtilă de Red Pearl.

Printre folii de plastic și cartoane,
se sapă abisuri răscolite de spaime -
cei din adăpostul de lângă biserică,
se preschimbă tăcuți
într-o rugăciune.

Lacrimi laterale

Trupului cu intarsii de marmură albă
i se oprește respirația.

Cu ochii de fum,
o candelă aiurează
despre Lilith, Azoth și Raziel.

Lângă peretele circular -
lacrimi laterale.

Tu

Ai călcat în picioare orice tabu,
fiindcă pasiunea asta în formă de lance
a luat în stăpânire
teritoriul după teritorii.

Printre rânile cu geometrii fluide,
tu ești cel mai frumos cadou
al meu.

Poetă și prozatoare, Mihaela Oancea s-a născut la 27 ianuarie 1980, în București. Licențiată a Facultății de Litere din cadrul Universității București. Apariții în reviste precum: *România literară*, *Lucașfărul*, *Bucureștului literar și artistic*, *Lucașfărul de dimineață*, *Sud*, *Oglinda literară*, *Nord literar*, *Caligraf* ș.a. Premiată la concursuri și festivaluri naționale și internaționale.

Cărți publicate: *Armonia contrariilor*, *Motatul Ioachim*, *Solzii negri ai timpului alb*, *Năzdrăvanii din pădure*.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Instantanee

Scoici sfărâmate, o plută murdară de alge
și-un flash cu lățimea a două tălpi desculțe.

Bucuria pruncilor ce primesc bomboane
în Ajunul Crăciunului.

Autentica tristețe a clovnilor.

Semiîntunerul și răcoarea unei camere
în care agonizează cineva -

instantanee stocate
în memoria celulelor tale,
cât să înțelegi
că între aici și dincolo
e doar o diferență
de frecvență.

Gust de cenușă

Boala își înfășoară brațele-
animale trezite din somnul preistoric,
strânge cu putere
cum șarpele își imobilizează prada,
descompunând viața
în particule subatomice.

În aerul solar, copilul capătă
gust de cenușă.

Coșmar

Aburul învește tramvaiele
vociferând sub pământ;

Mașinile dau flash-uri și se-aruncă
în apele înghețate.

Numai un nebun
aleargă de-a lungul șinelor de tren
cu sminteala celor din cursele
de la Pamplona.

Bezna înghite lacom
decorul de carton.

Cu ochii plini de nădejde

Trasezi cu creta
o barcă
pe care lucește mușchiul verziu
al celui de-al cincilea anotimp.

Fiu pribeag al câmpului de cristal,
înaintezi
cu saboții de lemn
de-a lungul liniei carmine,
până când orga
își sfărâmă trupul în vămile serii,
până când, amnezice,
ferestrele se dezic de copiii
veșnic nemulțumiți și neliniștiți,
până când grădina
orbește deplin.

Exerciții de admirație

Printre flori de iris, orbii merg liniștiți,
unul în siajul celuiilalt.

Din când în când,
își trimit scrisori autoscopice,
cultivând veritabile exerciții de admirație,
în cele din urmă,
de o năucitoare benignitate.

Constelația mărgelilor de sticlă

În hora fără brumă de odihnă,
mimează ingenuitatea
punându-și adversarul la-ncercare;
până ca el să se dezmeticească,
se face nevăzut,
în liniștea camerei
cu o subtilă notă de veșted.

La adăpost de scolastica trușă,
stă la taifas cu clipa netedă, matematică,
despre lucruri definitive
(ca Moise pentru Michelangelo).

În afara zidurilor, își umflă plămâni
o zodie plină de contraziceri;
aici, marele organism, mistuit de boală,
privește când spre perfuzor,
când spre biata insectă prinsă-n constelația
mărgelilor de sticlă.

Consemnări

Marian Nazat

Adineauri,
între Islaz și București...

Anii se scurseseră pe nesimțite, mișei! și îi împovăraseră pe cei doi bătrâni cu betesușuri și aleauri cât nu puteau căra în spinările gârbove. În băutura lor încă neaputată de bălării, vara li se părea fără margine. Pe poartă arar mai păsea picior străin, oamenii se împunaseră dintr-odată și satul își primea desemnat și costeliv soarta tristă. Soarele pripea a ploaie, o fierbințeală făcea ca toate lucrurile să tremure în aer, deșirate și nechenărite.

— Parcă am vedenii, mă, omule, zise Ioana. Mă chiorăsc așa în zare, la viața ce ni s-a dus ca o căteia turbată și zăresc umbre goale. Mi s-a lăsat o ceață groasă pe ochi, doar nu m-o incolți... (se feri să rostească numele aducător de stricăciune veșnică)

— De, mă, miere, că destul te-ai bucurat și de limpezime, ce-o vrea la 80 de ani? se miră Panait. Și nu mai cobi, mai ho cu boscorodelile, să nu te ajungă dindăr! — Ce proastă am fost că te-am luat!

răbufni ea, stărnită de perdaful moșului. Eram cea mai frumoasă din mahală și ai mei voiau să mă dea după unul cu avere. Însă nici noi nu eram săraci, aveam pământuri și la Olt, și la Verdea, plus loturile alea de la Nisipuri. Dracu' m-a îmboldit spre tine, nici chipice, nici bogat, și negricios pe deasupra! își vărsă năduful mai vechi femeia.

— Ce tot îndrugi acolo? Mai tacă-ți fleanca, meliță fărâmată! De unde scorniiș ditamai parascovenia, uitați cum te-am dus la altar? Ca ieri fu... Pe la asfințit, mai știi?, săream în șaua murgului cel alb, o mândrețe de armăsar, și porceam pe linii, ridicând țărâna până în vârful duzilor rotații. Puneam flinta pe grumazul animalului, cu țeava între urechile lui, și trăgeam în văzduh, să afle

vecinii că Panait are un foc la inimă. Ehe, mă ardea o vâlvație la lingurică și nu-i găseam neam leacul, simțeam că mă preface în scrum. Mi se aprinseseră căcăiele după tine, bată-te Maica Precista, îți licăreau ochii de credeam că sunt stelele din Carul Mare. Și coada neagră și lungă pe care o purtai când în față, când în spate, de mă secai la suflet. Visam mereu că te cuprind de mijloc, că îți depletești părul mătos și îți mângâi trupul neînceput... Da' chiar, tu de ce nu intrai în obor la trecerea mea pe uliță? Și-ți mai dădeai și cu busuioi pe la țate, de m-apucau pandalile și mă băgai în boală! Celelalte fete o zbugheau speriate în dosul ogeacului ori de câte ori slobozeam câte un plumb încins, numai tu mă înfruntau în ciudă, semeață și răzăreată. Că doar nu te înghiontea împelițiatu' de la spate? o răstigneja pe jarul de demut Panait și pufăia printre dinții lipsă.

— Ce prostii mai rîșiști, omule! Îmi plăcea nebunia ta, că nu mai era altul să gonească pe cal cu pusca în vânt, de-i sculai și pe răpoșai din groapă! Te lătrau câinii, gămile se pitulau în sorpu, orice vietate căpia, fiindcă te abătea ca o furtună din senin. Așa că îmi căzuși cu tron, cu privirea ta zbrălită și focoașă, da', zău, o-am fost o proastă! repetă femeia înadins, de-a naibii, ca să-și necăjească bărbatul, deși mai simțea că inima îi zvâcnește ca odinioară.

— Te trăsnește Dumnezeu, miere neroadă! Ți-am făcut doisprezece plou, nu apucați să-l înfeși pe unu', că altu' ciocănea în geamul odăii...

— Mai taci, spurcatule, că mâine te cheamă la ceruri! Al de Sus și atunci să te vad pe unde scoți cămașa! De nu te-o ademini Necuratu'... Că mi-adușezi aminte, păgânule!, din doisprezece

prunci ne-au rămas jumătate, șase s-au stins la înfărcare. Mă tot gândesc, ne-o fi blestemat cineva, că prea erai nesocotit la minte în tinerețe. Nimeni nu-ți începea în voie și tute îl nu înghesuia în prași și-n sudămi aspre pe nenorocitul care îți pica în palmă. Te chercheleai și scăpărai din te miri ce, urât arțag aveai, mă, zănicule! Noroc că te-au potolit necazurile, mersul ăla la cimitir cu tronurile de-o șchioapă pe umăr și-a domolit melicul...

Furtuna înceta brusc și din ochii vestejiți ai octogenarilor uitați pe o prispă dăulată se prelingeau lacrimi uscate și amare. Își jleau odraslele duse înainte de soroc... Un clopot spărgea tihna incrementă a zilei de vară. O altă zi de prisos.

— Auzi, s-a mai prăpădit cineva. Al miertii, a scăpat de gâlceală și de daraveri! Că nu ne mai ia și pe noi, că m-am săturat să tin umbră pământului degeaba, răbufni Panait și-și cercetă miereua cu o sticlere jucăușă în rotocoalele de sub sprâncenele cernite.

Ioana și Panait au trăit aievea în satul bunicilor mei și poate că dialogul acesta s-a petrecut cândva, ori poate că nu. Cine mai e stăpân pe de-a-ntregul peste amintirile lui? Lumea lor mi s-a ivit deodată la nunta fetei lui Marcel, prietenul neasemuit al copilăriei mele de basm... Amintirea ei mi-a încălzit ascunzăturile lăuntrice, tulburate de un București noutopic mai dihai ca chipul Belzebutului. Cu clădiri dărăpanate și mizere, cu străzi năpădite de gunoaie, un oraș mântat de scorbuto. Și haitele de adolescenți beți și drogați, eșuați pe o promontoriu al pierzaniei, copii ai ratării...

Ce dor îmi e de povestea de adineauri!

Însemnări de scriitor

Note,
comentarii

Dispariția unei țări nu este o glumă. Au dispărut atâtea țări de-a lungul timpului!

Pentru mulți noaptea este o adevărată izbăvire. Plonjezi în ea ca într-un ocean fără margini în căutarea uitării!

Copilăria este starea ideală... Odată ieșit din ea, vei intra în mașina de tocat destine – în societatea de veșnică tranziție.

La început, vrei o îmbrăcăminte modernă, interesantă... Apoi, către bătrânețe, vrei doar una confortabilă...

Obosit, cu mâinile în buzunare, privesc un rău mocirlos, năvalnic. Ideea care mă frământă este aceea că toate ființele sunt false. Totul se varsă în ceva, ca orice rău anonim.

Asemeni unui turn străvechi, te vei prăbuși într-un nor de iluzii...

Din clipa în care constai că ai devenit insuportabil cuiva, încerci o profundă depresie...

Oricât de obraznici am fi noi de-a lungul vieții, oricât de arogantă ne-ar fi existența, există cineva care ne pune la punct: Timpul!

O călătorie în jurul lumii, nepregătită spiritual, este o simplă deplasare!

Oamenii triști au fost cândva regi! Tristețea este carul imperial al echilibrului sufletesc.

Într-o zi, într-o pădure, am dat peste un păr sălbatic. Fructele mici aveau un gust fabulos. Gustul acela de fruct celestial, n-am să-l uit niciodată!

„Uitasem parcă într-o oarecare măsură acel lucru pe care nu-l învățasem niciodată și pe care-l știam atât de bine: să trăiesc!” (Albert Camus).

Sunt unii care cred în profeții mai mult decât în Dumnezeu... În loc să-și deschidă sufletul către Creator, își încarcă memoria cu tot felul de proceduri bisericesti...

Apropo, v-ați întrebat vreodată cam ce idealuri are un om care n-a citit în viața lui o carte?

Dacă ar fi să sintetizăm bătrânețea, ne-am opri la trei lucruri esențiale: depresia, rigiditatea și oboseala!

Când ești bătrân, atârnă de ceilalți ca un fruct stafidit...

E ușor să fi admirat când nimeriști într-un mediu de admiratori de profesie...

Multe lucruri pot fi suportate în viață – mai puțin obraznicia.

Când ai mai multe variante de-a exista, nu-ți găsești liniștea. Vei dori tot timpul să fii în altă parte.

Cunosc pe cineva care se prăbușește definitiv amăgindu-se cu ideea că ar fi încă o provocare!

Cu oamenii a fost totdeauna greu... Bunăoară, trecerea de la mai mulți zei la zeul unul!

Prefăcătoria perfectă a atinși când vrei să scrii prefața unei cărți care urmează să apară...

Adevărul e că toți ne părsim viețile ca niște mari datomici...

Cei ce se laudă cu trecutul lor sunt plicticoși și puțin credibili... Credibili sunt numai morții.

Învățații antici elogiau modestia. Asta e o dovadă că și pe vremea aceea modestia era o problemă.

Lucian PARASCHIVESCU

Două cărți, două!

România de la Freiburg

O muncă de Sisif face de ani buni dr. Mihai Neagu Basarab, editând, anual, masivul tom ce „dă samă” despre activitatea acestei oaze de românism care este Biblioteca Română de la Freiburg. În recent apărut volum al Buletinului, ce numără 629 de pagini, format academic, sunt reproduse, într-o primă secțiune, lucrările susținute la sesiunea de comunicări din 14 octombrie 2017, cu abordat cele mai variate teme: aniversări, omagii, evocări (Pavel Chihăia la 95 de ani, Ion Dumitru la 80 de ani, Alexandru Ciorănescu, Nicolae Iorga, Mircea Eliade, Ernest Bernea, Cioran), subiecte de lingvistică (Anglicisme în limba română actuală), religioase (Serbarea Bobotezei, Schitul românesc de la Prodromu), politice (Integrarea României în UE) etc. Variată și bogată este și secțiunea *Texte scoase... la lumină* (cu extremă parcimonie amintim actul Maria Golescu, „Reperor”, scrisoarea lui Horia Stamatu către Virgil Ierunca, studiul lui Horia Ion Groza, „Lumea colindelor, fereastră spre sufletul românesc”), urmată de câteva articole în memoria Regelui Mihai I al României, apoi de lucrările susținute la Sesiunea științifică „Centenarul Intregirii patriei” din 9 martie 2018, sub semnături prestigioase (Victor Spinei, Matei Cazacu, Gheorghe Cojocaru, acad. Ionel Căndea, Nicolae Brânzea, dr. Mihai Neagu

Basarab ș.a.). Aproape jumătate din economia volumului este alocată recenziilor și revistei presei. Sunt recenzate 63 de volume din cele mai diverse domenii (senryu, ceramica de Hurez, figuri proeminente de proești din Basarabia, roman, comentarii la Evanghelia după Ioan, memorii, eseistica lui Vintilă Horia etc. etc.), de asemenea, sunt prezentate 35 de numere de reviste, în total 98 de comentarii. N-ar fi o performanță ieșită din comun pentru un anuar dacă rubrica ar fi susținută de mai mulți recenzenti. Nu e cazul! Acest tur de forță aparține unui singur cronicar: dr. Mihai Neagu Basarab! Cheapeu bas! Hut ab! Ca să fim bine înțeleși: Jos pâlăria!

Meandrele unui act de cultură

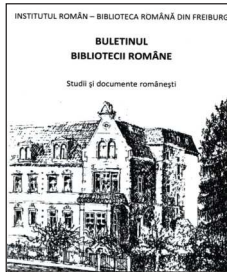
Revista de cultură „Meandre” a ființat între anii 1998 și 2010, urmărind integrarea literaturii telemăneane în spațiul literar românesc postdecembrist. Publicația „s-a înscris în realitatea culturală și în dezbaterea de idei ale momentului”, astfel încât a putut să contureze o imagine a vieții literare și culturale din județ. Totodată, a promovat prezența în paginile ei a unor scriitori și publiciști din alte zone ale țării, făcând astfel pasul de la local la național, integrând mișcarea literară telemăneană în fluxul cel mare al culturii naționale.

Neobositul cercetător Stan V. Cristea a întocmit biografia revistei, cu speranța ascunsă că, odată și-odată, publicația telemăneană va renaște din propria-i cenușă, dar, evident, cu ajutor financiar din partea instituțiilor.

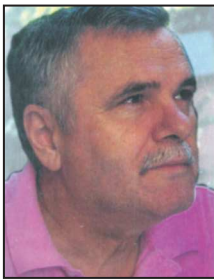
O revistă din Sud. *Meandre. Bibliografie* (Ed. Aius, Craiova, 2018) este o lucrare extrem de utilă atât pentru istoricii literari, cât și pentru istoria culturală, care – așa cum precizează autorul ei – „relevă și o realitate spirituală de definitorie pentru un anumit răstimp”.

Bibliografia propriu-zisă, structurată în funcție de rubricile revistei, conține 2380 de înregistrări, și este completată de un *Index de nume* și o *Anexă: Redacția și administrația* (din care se poate trasa evoluția publicației de la buletin cultural al județului Telemann la revista de cultură). De asemenea, sunt reproduse copertele celor 25 de numere, articolul-program și ultimul editorial, care, ironie a sorții!, se intitula *Revista „Meandre”: De la proiect la izbândă*. „Izbândă” s-a finalizat cu încetarea apariției din lipsă de finanțare...

Rodica LĂZĂRESCU

Proză

Ștefan Mitroi

Aripi de muscă

— Viața omului este o amestecătură de lumi! zice profesorul de filozofie, care le vede, de la masa la care stă așezat, pe toate. Vine în fiecare dimineață primul la bufet ca să nu ocupe altcineva locul din dreptul ferestrei. De aici poate privi până departe, în vale, unde se află stația de autobuz, în care nu coboară de cele mai multe ori nimeni.

E o zi fierbinte de vară. Cad picături de aer încins de pe acoperișul de tablă al bisericii din peste drum. Poate că le-ar auzi cum se izbesc de pământ, dacă n-ar începe să bată clopotul.

— Cine-o fi murit? întrebă el, căutând cu privirea spre clopotniță. Dar acolo descoperă un om viu despre care știe că o să-l vadă apărând un pic mai târziu la masa lui. Așa face de fiecare dată clopotarul după ce-și termină treaba, trece peste drum, la bufet, ca să stea la un pahar de vorbă cu profesorul.

— N-a murit nimeni, răspunde din spatele teighelei domnul Gicu, care e și barman și proprietar al bufetului, în același timp. E sârbătoare mare azi. D-asta bate!

— Ce sârbătoare? face ochii cât cepele profesorul.

— E Sfântă Măria!

Profesorul întoarce capul spre barman și spune:

— Așa o chema pe mama. Dau de băut la toată lumea!

Adică numai lui, căci toată lumea din bufet este, la această oră, doar el.

Iată-l, însă și pe clopotar, așezându-se la masă. Exact în momentul în care sosește și autobuzul în stație. Tocmai atunci se ivește o muscă în dreptul ferestrei, împiedicându-i pe cei doi să vadă cine coboară din autobuz.

Halbele cu bere stau nemișcate pe masă. Autobuzul stă nemișcat în stație. Musca stă nemișcată pe geam, chiar în dreptul autobuzului.

Profesorul nu se mișcă nici el, șoptindu-i clopotarului să facă fel.

După care se aude un dos de palmă lovindu-se de ferestră.

Dumnezeule, ce-am făcut! pare să spună profesorul când vede autobuzul

scăldat în sânge!

Se pune după asta pe răs și zice: la uite la ei cum ies din autobuz cu aripi de muscă pe umeri!

«Ei» sunt cei câțiva oameni care coboară în stație. Rod al contopirii aproapelei cu departele, aripile muștei s-au lipit de geam chiar deasupra ușii autobuzului. Pare să le ia fiecare dintre cei ce coboară în spate, încredințându-le, după numai câteva clipe, celor care vin din urmă.

Clopotarul, care e tot un fel de filozof, zice, după ce goleşte prima halbă: — Globul pământesc, asta pe care stăm cu toții, e dus de fiecare femeie gravidă în burta!

— Dar numai dacă privești dintre două băți de clopot poți să vezi asta, adaugă profesorul, în timp ce observă, uitându-se pe geam, o gravidă apropiindu-se de vârfurile dealului.

În urmă cu câteva minute a intrat în bufet și Marcel tractoristul, care s-a așezat tot la masa de la geam.

— Nu e ușor, continuă clopotarul, să bagi de seamă, cu ochii tăi mici de muritor, cum Pământul, care e mare de tot, se micșorează pe furis, ca să încapă în burta atâtor femei! Inchipuți-vă cum e să fii în locul lui, fiindcă, în timpul cât face asta, el ține miliarde de oameni pe el!

— Adică și pe noiăștia din bufet? încremeneste tractoristul cu halba la gură.

— Poate că pe tine nu, face din spatele teighelei proprietarul bufetului cu ochiul.

— Ce nenorocire! îngaimă tractoristul, arătând spre musca strivită cu dosul palmei de geam, care a însăngerat și autobuzul, și cerul.

Gravidă ce se apropie a scăpat! — Când se face mare la loc, reia clopotarul firul povestirii, globul pământesc se întoarce înapoi în burta din care a plecat.

— Ce burță? Care? își face Marcel cruce cu halba goală. Există pe lumea asta vreo femeie cu asemenea burță?

— Hai că ești tâmpit! se supără barmanul. Există. Cum să nu existe?

— Cine?

— Maica Domnului, prostule!

— Păi și ea, intervine pe neașteptate Grigore, paznic de noapte cu studii superioare, apărut și el între timp acolo, e gravidă cu noi, omenirea, tot timpul?

— Nu chiar, răspunde profesorului, în vreme ce-i face barmanului semn să-i umple halba. Doar înainte să i se apropie sorocul, așa cum se întâmplă acum. Numai că fricoșii spun că asta este sfârșitul lumii!

Taman în momentul acela intră gravidă în bufet.

Dar nu este cea despre care vorbisera profesorul și barmanul, cu toate că o cheamă la fel. E nevasta lui Marcel, a văzut tractorul oprit în fața bufetului și-a venit să-l cheme la masă.

Tractoristul se uită la ea pe deasupra halbei cu vermut, căci numai asta bea el, zăbovind îndelung asupra rochiei ponosite ce-i acoperă burta. Își aduce aminte că i-a promis de câteva luni o rochie nouă. Ca să scape de pătrerea de rău ce-l cuprinde din senin își îmbracă nevasta din creștet până în călcăie în culoarea roșie a vermutului. Ii stă bine așa! Pare o adevărată cucoană cu rochia roșie de vermut pe ea! O privește cu coada ochiului, fălindu-se.

— A învitat musca! strigă intrigat clopotarul. Autobuzul se curăță de sânge, pornind mai departe. Cerul se curăță și el, rămânând pe loc.

Musca bâzâie tot mai tare. Deodată, amintindu-și de părerea de rău de mai devreme, tractoristul izbește cu pumnul în masă și strigă la nevastă-sa:

— Du-te, fa, acasă și naște-ne dracului odată!

Bufetul se umple de hohote de răs. Halbele rămân goale.

E ora amiezii. Strada se umple în câteva clipe de oameni cu aripi de muscă pe umeri. Profesorul așteaptă să-i vadă ridicându-se spre cer și începând să bâzâie.

Clopotarul fuge iute înapoi să vestească terminarea slujbei. E sârbătoare. Cea mai mare sârbătoare a verii.

Musca de pe geam se gândește să moară la loc. Dar înainte de asta, se uită de câteva ori la cei dinăuntru bufetului și râde!

Poesis

Patria mea – limba română

Nicăieri nu există o patrie mai frumoasă, mai bună decât cea în care trăiesc – limba română

aici prundul pe care pășesc frunzele ce străjuiesc răsăritul de soare, de lună de oriunde aș fi mă strigă în limba română

nicăieri cerul nu e mai senin, mai albastru cum e în rostirea vorbelor ei aureolate de astru de care mă sprijin în zbor și chiar de-aș umbra prin văile morții nu mă tem, nici în furtună dacă de mâna cu ea merg – limba română

nicăieri n-ai să întâlnești izvoare cu ape ce dau tinerete, vigoare și viață fără de moarte decât în patria mea, pe chip cu marama de borangic a Maicii Izvoditoare unde din când în când câte un inger coboară și printre noi rămâne fermecat de dulceața limbii române

nicăieri nu sunt creste mai limpezi purtând coroană diamantină de stîrpe rară decât aici unde se nasc bărbați înveșmântați în zale de foc și cusmă de piatră bărbați eroi de care și zeii se tem uneori

nicăieri lanurile nu sunt mai ample harpe mătasoase sub vânt mângaiate de palmele celor ce sunt de visele celor ce vor veni stropite cu maci și nemuritoare cu aurul spicelor împletit în cununi purtate de fete fecioare, la sârbătoare în chiot când le răspund detunând de dincolo de milenii brazii până la stele, păsările măiestre munții mari ciocnindu-se precum cupele implute cu vinul ca sângele vitejilor ce sună din corn pe vărfuri cu dor decât aici, în patria mea străbună bucurându-se în limba română

nicăieri nopțile de vară nu sunt mai pline de vrajă cu zâne despletindu-și în iarba părul cu scoici și perle, șerpi de smarald sub aripile păsărilor de pradă decât aici unde zimbrii și inorogi și cerbii cu nestemată în frunte vin să se adape din jertfa pădurii pe înserate

nicăieri codrii de aramă nu sună mai grav, mai sonor sub pasul prințului vânător urmărind un mistreț cu colți de argint ori un vultur cu inima cruciată printre cei ce se rotesc după doina de jale a ciobanului cu turma în vale decât aici unde legenda e sângele din venele graiului românesc

dați-mi să beau să cânt și să joc după datina din popor căci dacă va fi să mor mă vor îngropa sub un pom umbros lângă un fluier de os și mă voi face și eu țărână sporind ogorul, câmpia, moșia patriei mele – limba română.

Victoria MILESCU

Vis cu berze

Am învățat chiar înainte de a merge la școală să vorbesc cu berzele. Prin intermediul stâlpilor de telegraf. Și numai după ce ele își părăseau cuiburile, plecând într-o direcție necunoscută. I se zicea toamnă acestei zile care ținea până când se umpleau cuiburile din vârful stâlpilor cu zăpadă. Cam până atunci stăteam și eu de vorbă cu berzele, lipindu-mi fruntea de câte un stâlp și întrebând: Unde ați ajuns?

Auzeam firele de deasupra bătăind, după care îmi întorceam urechea spre stâlp, ca să ascult ce-mi răspundea berzele.

Ziceau c-au ajuns departe. Întrebam cât de departe. Departe de tot, îmi spuneau ele, ceea ce însemna mai departe de București, care era cel mai îndepărtat loc de pe lume, în care nu fusese decât tata.

— Și cum e acolo? mai ziceam.

— E vară, se grăbeau ele să-mi spună. Nu mie direct, ci firelor de telegraf, care îi spuneau cuibului, iar cuibul îi spunea stâlpului, care îmi spunea mie.

Tot așa se întâmpla și cu vorbele mele, cu gândurile, mai precis, pentru că îmi plăcea să vorbesc cu berzele în gând. Auzea doar stâlpul de telegraf ce spun, și el îi spunea cuibului, iar cuibul îi spunea

firelor, care le spuneau berzelor, oricât de departe se aflau.

Câteodată, când berzele erau ocupate, sau erau ocupate doar firele, asta fiind

atunci când primeau șeful de post sau primarul ordine de la județ, stăteam de vorbă numai cu cuibul, care zicea că-i e dor de ele. Tot așa îmi era și mie, cu toate că berzele abia ce plecaseră.

Dar nouă, care nu primeam ordine de la nimeni, ni se făcea dor chiar din clipa în care le vedeam plecând.

Cred că și cerului de deasupra satului îi era dor de berze, dar nu voia să spună, sau poate că spunea, dar cu altfel de vorbe decât cele pe care le înțelegeau firele, care-i spuneau cuibului, cuibul, stâlpului de telegraf, iar stâlpul, mie.

Asta până cădea prima ninsoare, când înțelegeam singur ce spunea cerul.

Îi era dor și lui de berze.

Au trecut anii și, iată, ziua aceea de demult numită toamnă a venit din nou. Într-una din nopțile trecute am visat că plecaseră și cuiburile odată cu berzele.

Când m-am trezit din vis, am fugit la primul stâlp de telegraf și-am întrebat: Cât de departe ați ajuns? Spuneți!

— Foarte departe! mi-au spus ele.

— Cam pe unde? am întrebat din nou.

— Aproape, foarte aproape de capătul vieții tale!

Moromețiana

Nicolae Dina

Permanența unei conștiințe

Admirator înfocat și cercetător pasionat al vieții și operei lui **Marin Preda** (silișteanul cu care se mândresc și pe care îl cinștesc cu înaltă considerație toți trăitorii din Teleorman și nu numai), Ștefan Vida Marinescu, critic și istoric literar, publică la Editura Euro-Vida M, un studiu despre receptarea acestuia, ca autor al unei opere impresionante dedicate existenței umane și ca om al cetății – **Preda și condiția umană - receptacol critic**.

De la început, autorul manifestă un spirit polemic redutabil, combătând cu ironie, cu sarcasm chiar, insolenta unor așa-zisi avizați „exegeți” ai operei prediște, în care „a adus (și a impus) în literatura noastră omul câmpiei”, văzut în dârza confruntare cu istoria, ei considerând că acesta nu poate fi „mare”, fiindcă „s-a născut într-o casă cu pământ... pe jos”. Marin Preda rămâne „Scriitorul [...] Intelectualul de viață nobilă [...] aristocratismul său fiindu-i însăși opera sa excepțional [...] în ciuda elucubrațiilor și a «generozității» detractorilor”. Autorul studiului l-a cunoscut personal pe marele prozator (fotografia de pe ultima copertă fiind semnificativă), pe fiii acestuia și pe Aurora Cornu, fiind încântat că a obținut un autograf și că a reușit să fie laureat al concursului organizat în județul natal al scriitorului în semn de cinșire. Admirația lui SVM pentru Marin Preda s-a concretizat în frecvente manifestări, în studiile personale sau ale altor confrăți publicate în revistele proprii, ultima fiind o ediție specială dedicată marelui prozator (*Impressum*). Cartea de față este un omagiu pentru cel născut într-un august al unei „veri moromețiene” din urmă cu peste nouă decenii, cel care „continuu să vină către noi cu dezinvoltura marelui său spirit, însetat de real”, artistul care ne oferă „perpetua obsesie a actualității, între tradiție și permanentă”, odată cu „fascinația desfășurării operei sale, dăruită [...] posterității”.

Studiul este polemic, lucru dovedit de grupajul de observații critice asupra afirmațiilor unor critici (*nomina odiosa*), făcute cu reacredință, vădit detractoare, despre Omul și despre Scriitorul Marin Preda, „speculații ireverente” care „nu reprezintă istorie literară, rămânând puile mostre ale dorinței exacerbate de publicitate (s.n.)” și un regretabil semn al „superficialității prognozei critice”. Împărțindu-i dezgustul pe care îl produc afirmații precum cele ale lui Gheorghe Grigurcu (altfel, un critic și poet cunoscut și recunoscut ca atare), potrivit cărora Marin Preda, ca director al Editurii Cartea Românească, „impunea scriitorilor nu numai să scrie articole despre el, ci și să-i plătească mese la Capsa”, ori că „este un fals stindard pe care jură falșii

democrați naivi”, sau, mai grav, că „din punct de vedere moral, Preda a fost un caz lamentabil”, adică „un caz tipic de om recent ajuns și lipsit de cea mai mică flexibilitate care face posibilă relația intelectuală”, mă realizez lui SVM când crede că nu trebuie să-l apărăm pe Marin Preda, căci „e suficientă opera sa care îi este argumentul suprem și... etern”, Operă care „il reprezintă în eternitate”. De aceea, „aparent dificil, inabordabil, adânc reflexiv și sobru, interiorizat și împovărat de obsesiile sale existențial-artistice”, nu putea fi cunoscut de cineva care nu se număra printre apropiații marelui prozator

(„Marin Preda surclasa cu personalitatea sa orice ambianță, plăcându-i să aibă parteneri cultivativi și incitanți”, scria Victor Crăciun), așa cum nu se justifică faptul că a devenit „victimă incisivității voite a unui contemporan care-i supraviețuiește (doar) pe planul simplei existențe”. Că onestitatea și deontologia lipsesc, o demonstrează și Monica Spiridon, care răstălmăcește o constatare a unui critic dincolo de orice îndoială (Eugen Simion afirmase că „Marele singuratic” este, până la un punct, ca și „Risipitorii” și „Intrusul” romanul unei ratări, cu observația că personajul nu are nici un moment o psihologie de invins), susținând că romanul în cauză este „o carte ratată”, făcând marea „descoperire” că tema o reprezintă „hoinărele și visările lui Moromete bătrânul și ale fiului său”. SVM explică singurătatea lui Nicolae prin căutarea „eului lui” și, de aceea, „se va simți înstrăinat și răzvrătit împotriva tatălui, treptat izolându-se chiar de sine”, aceasta fiind tema reală și nu cea enunțată cu superficialitate, iar de la un „roman al unei ratări” până la „o carte ratată” este o diferență enormă.

Trecând peste aceste aberații, într-un alt capitol, *Cronici de carte*, cu subtitluri sugestive ca *Scriitorul între „vocație” și „aspirație”*, *În căutarea liniștii pierdute*, *Aura unui țaran*: *Ilie*

Moromete, SVM se ocupă de câteva studii dedicate lui Marin Preda, începând cu cele semnate de academicianul Eugen Simion, prezentând cartea de convorbiri dintre Eugen Simion și Aurora Cornu, prima soție a prozatorului (Eugen Simion – Aurora Cornu, *Convorbiri despre Marin Preda*), rezultatul întâlnirilor de la București (1983), de la Câmpina (1985) și de la Paris (1994). Discuția celor doi revelează viața și activitatea literară a lui Marin Preda, povestea de dragoste dintre cei doi, rolul lui Preda în viața Aurorei și al acesteia în cea a scriitorului, cartea cuprinzând destăinuirii privind idiosincraziile

SVM apreciază contribuția Mariane Sipoș privind cunoașterea vieții prozatorului, sintetizând aspectele privind existența și moartea sa, relația cu securitatea ale cărei dosare închid gurile spurcate ale tuturor detractorilor privind „acuzele stupide de colaboraționism cu un regim pe care scriitorul l-a observat, judecat, sfidat și condamnat în cele din urmă”. Lamentările lui Gheorghe Grigurcu privind intrarea lui Marin Preda în partidul comunist se înscriu în „moda demitizărilor postdictatoriale”, dar Mariana Sipoș elucidează problema fixând „relațiile, gesturile, declarațiile, demersurile (scriitorului, n.n.) de a intra în partidul unic (singura sa diversivne) pentru a fi lăsat în pace și pentru a scrie, pur și simplu, literatura dorită”.

Volumul *Marin Preda, Creație și morală*, datorat lui Victor Crăciun și Cornel Popescu, surprinde publicistica scriitorului, SVM reținând faptul că articolele acestuia surprind „atitudinea față de literatură și artă [...] de profesiona de scriitor”, scriitorul considerând că „umanul este cuvântul de ordine” și tratând, tematic, „devotamentul, părinții, câmpia, armonia, respectul [...] țărani, intelectuali, compromisul, umanismul, destinul sau camaraderia”. În interviuri, „Preda se confesează, își prezintă profesiunea de credință, afirmă și confirmă că viața oamenilor de la câmpie e demnă de roman, reușita conferă sens, ne dă gir și fiori, scriitorii sunt dedicați meseriei lor”. Cartea cuprinde *Autobiografia și Contrahoroscop*, redactat *manu propria*, în 1979, un autoportret deschis, posibil răspuns, de dincolo de moarte, detractorilor care l-au acuzat de toate relele și s-au îndoit de moralitatea, onestitatea, și spiritul său umanitar. Acuzăția lui Gheorghe Grigurcu (complexat de valoarea operei prediște și a omului Marin Preda) că el este „un caz tipic de om recent ajuns” (aluzie la originea lui țărănească), are răspunsul în *Contrahoroscop*: „Dacă așa fi fost practic și econom, aveam și eu o casă bună, nu mi-aș fi petrecut viața lucrând prin casele de creație”.

Dintre exegeții telemăneni, sunt remarcăți scriitorul Gheorghe Filip (*Marin Preda pe meleagurile natale*), Dobre I. Burcea, istoricul literar Stan V. Cristea, autorul lucrării *Repere bibliografice – Marin Preda*, în care „urmărește, în special, receptarea operei autorului, servind, îndubitabil, cunoașterii personalității și operei marelui prozator român”, Aura Clara Marinescu, prin studiul privind relația literatură-cinematografie, *Caragiale și Preda – de la limbaj la pelicula impresionată*.

În interviul *avant la lettre* cu Stere Gulea, regizorul filmului „Moromeții”, și în cronică *Filmul condiției țărănești*, SVM constată că romanul este „o capodoperă de [...] măreție liniștită (și tulburătoare) doar prin fire, prin trăiri și prin asumarea condiției de țaran, de om”, iar filmul „este o artă cinematografică de un solemn rafinament, de o plasticitate splendidă, ca viața însăși, iar fiecare scenă, mișcare, gest și vorbă de pe ecran [...] devin repere memorabile, coordonate ale creației durabile”.

Critic și istoric literar inconfundabil, SVM ne oferă un studiu concentrat despre viața omului și despre conștiința artistică a scriitorului care a fost Marin Preda, incitând interesul cititorilor, nu numai pentru Opera sa, ci și pentru tot ce s-a scris despre el.

Alți critici literari (Mihai Ungheanu, Ion Bălu, Ion Vlad, Mircea Dinut, M. Odangiu, V. Atanasiu, Mariana Sipoș) contribuie la cunoașterea biografiei prediște, la înțelegerea relației dintre Om și Istorie, temă a operei lui Preda, conștient de responsabilitatea „creatorului față de condiția și demnitatea actului scriitoricesc”.

Moromețiana

Marin Ifrim

Marin Preda, dincolo de vorbe și bârfe...

Am ajuns în biroul lui Marin Preda la șapte ani după ce a murit. M-am dus acolo cu poetul Gheorghe Istrate, la Editura „Cartea Românească”, unde știam eu că există mari redactori de carte precum Florin Mugur, Mircea Ciobanu etc. Aș fi vrut să vorbesc cu Florin Mugur, un poet pe care îl admiram. Am fost îndreptat spre George Bălăiță. Acesta m-a trimis la Mircea Ciobanu. Nu aveam cu mine decât un bilet manuscris care urma să devină a doua mea carte publicată. Mircea Ciobanu, după ce a răsfoit manuscrisul, m-a asigurat că mi se va tipări cartea chiar în acel an, în 1987, și m-a invitat la cămăruța USR. Nu înainte de a mă invita să privesc biroul lui Marin Preda. Fostul birou. Nimeni nu mișcase nimic din loc, așa presupun eu. Era un birou sordid, cu mobilier nici măcar de second hand. Scaunul de pe care Marin Preda conducea editura arăta la fel, tocit, un pic deformat, în ton cu lumina întunecoasă din acel spațiu misterios. Scriu aceste rânduri determinat de un excepțional interviu luat de George Motroc doamnei Mariana Sipoș, publicat în „Convorbiri literare” (nr. 6, iunie 2018). E vorba despre o carte republicată („Dosarul Marin Preda”) și de un interviu lung din care nu-mi permit decât să redau ceea ce mi se pare relevant, deși tot textul e de citit pe neașteptate: „În primul rând, am decis republicarea cărții pentru că trecuseră aproape nouăsprezece ani de la prima ediție apărută la editura Amarcord din Timișoara (o editură excepțională în anii '90 care, din păcate, azi nu mai există). Nu se mai găsea nici un exemplar la vreun anticariat online și existau persoane care mă întrebau de ce nu o reeditiez. Știu că mulți profesori o introduseseră în bibliografia cursului lor, dar studenții nu găseau decât rareori cartea în bibliotecă. La a doua parte a întrebării, nu sper, sînt convinsă că se poate afla adevărul despre cum a murit Marin Preda, pentru că nu trebuie să fi jurist ca să-ți dai seama că cercetările din dosarul penal descoperit de mine în arhivele Procuraturii sînt o mistificare a ceea ce s-a întîmplat în noaptea de 15 spre 16 mai 1980 la Casa de Creație de la Mogoșoaia. Recent, un celebru procuror, doar răsfoind cartea cînd i-am dăruit-o și citind pe sîrite anumite pagini din dosarul de cercetare penală, i-a spus unui prieten avocat care se afla cu noi: «Pînă și un student în primii ani la Drept s-ar fi priceput, dacă și-ar pune mîntea la așa ceva, să falsifice mai credibil declarațiile marturilor». În plus, eu însămi, pregătind a doua ediție, am observat în documentele publicate de mine, lucruri incredibile pe care nu le observasem la început. Cu atît mai mult, un procuror interesat de caz va găsi în cartea mea un punct de plecare pentru reexaminarea dosarului”. Nu-mi venea să cred că Marin Preda, un scriitor genial, un om de patrimoniu, muncise în asemenea condiții asemănătoare cu un fel de penitențiar. Până și ferestrele, lemnul și geamul, arătau precum o cameră părăsită de câteva veacuri. Așa vrea să redau totul cu fidelitate. Cărtea era plină de frunze obosite, nici vîntul nu le mișca. De la fereastra biroului autorului „Moromeților” se vedea o statuie modestă. Nici astăzi nu sunt sigur dacă era a lui Marin Preda sau a lui Caragiale. Nu sunt atent la „detalii”. E ca și cum aș număra stelele din jurul lunii. Mircea Ciobanu m-a invitat să mă așez pe scaunul lui Marin Preda. De parcă aș fi fost un păianjen. Nu m-am așezat și nici măcar nu am atins acest obiect sacru. Mircea Ciobanu avea în priviri, în vorbe și gesturi un cinism antarctic. N-a fost să fie, nu ne-am înțeles de la început, nu am publicat nicio carte la editura „lor”. Doamna Sipoș, chiar dacă nu elucidează condițiile în care Marin Preda a murit, vine și revine cu precizări care te fac să înțelegi că orice e posibil într-o lume în care un mare scriitor român era împotriva unei realități deviate: „Eu l-am cunoscut foarte bine pe Marin Preda în ultimii săi

cinci ani de viață. Cunoșteam și cîțiva prieteni adevărați ai lui (Eugen Simion printre ei), iar în 1978, în prima mea călătorie în Spania, cu tranzit prin Paris, am cunoscut-o pe prima lui soție, Aurora Cornu, de care mă leagă și azi o prietenie pe care o consider un privilegiu, pentru că am fost trimisă chiar de Marin Preda la ea și Aurora nu uită acest lucru. Și, dincolo de admirația imensă pe care am avut-o pentru scriitorul de cînd am citit Moromeții în liceu, moartea lui atît de absurdă, la nici 58 de ani, a fost o nedreptate a destinului pe care am suferit-o foarte greu...” Despre moartea lui Marin Preda s-a scris mult și oarecum dincolo de tîntă. Am citit cartea lui Cezar Ivănescu. E o carte „discutabilă”. Mulți cititori, dar și scriitori,

Procuratură în 1980 și descoperit de mine după aproape douăzeci de ani! De atunci au apărut atît de multe cărți intitulate Dosarul (cuiva...), încît pîrem o țară de dosare (și în parte adevărat!). Chiar am fost tentată la editația a doua a cărții să modific ușor titlul, dar editorul meu, inegalabilul Valentin Ajder, m-a sfătuit să nu o fac și am fost de acord să rămîna așa, fiind în ultimă instanță o carte care ține deja de istoria literară”. Întîmplări-întîmplatore (Shakespeare, „A douăsprezecea noapte”). Marin Preda, după părerea mea, nu a fost chiar cel mai iubit dintre pămînteni. A fost înjurat cu discreție sau în litere grele de plumb aurit, a fost învidiat și chiar urât. S-a spus și s-a scris că s-ar fi dat cu... comuniștii. E ca și cum ai

sunt convinși că Marin Preda a fost ucis de comunismul de dincolo de granițe, cu ajutorul unui anturaj local. După apariția romanului „Cel mai iubit dintre pămînteni” i s-a rîf decis soarta. Se spune, s-a și scris, că ar fi murit înefca în propria sa vomă, la Mogoșoaia, în camera sa rezervată, după „beție” cu un viitor patron de cărciumă, poet cu mercur în stiloul, sovietofil prin educație slobozită peste aripa de oțel forjat a literaturii acelor decenii. Ca și în cazul lui Nicolae Labiș, avem o enigmă. Din cînd în cînd, mă întîlnesc cu un mare poet român care mă asigură că Labiș a fost ucis. Am citit cum tot ce s-a scris despre moartea acestuia. Tomozoi, femeile din jurul poetului cu mustață la vedere, Aurel Covaci și tot grupul din jurul său nu mă pot convinge că Labiș a fost asasinat. Un tramvai care nu merge decât în linie dreaptă nu e o dovadă. Mă întreb deloc retoric: Dacă Marin Preda o fost asasinat, în acea noapte cîți securiști erau cazați la Mogoșoaia? Inclusiv în calitate de „scriitori”. Nu am încotro, revin la excepționalele mărturii ale doamnei Sipoș: „Am făcut atunci o cerere către procuratură și, din fericire dosarul a fost găsit. Făcusem în fiecare an, fie în jur de 5 august (ziua în care s-a născut Marin Preda), fie în mai, luna în care a murit, emisuni dedicate lui. Acum însă, cu dovezile în față (mi s-a permis să filmez fiică cu fiică și mi s-au dat fotocopii după tot dosarul), am făcut un ciclu de trei emisiuni dedicate acestui subiect, cu invitați în studiu și cu imagini inedite descoperite de mine în arhivele televiziunii din ziua înmormîntării lui Marin Preda. Nimeni nu știuse de ele pînă atunci. Din tot acest material, completat cu cercetări și mărturii ulterioare, s-a născut cartea «Dosarul Marin Preda». Atunci, în 1999, era un titlu bun și se referea strict la dosarul întocmit de

amestecul apat cu uleiul. Nu caut citate, sunt deodată iritat. L-am cunoscut pe editorul Valentin Ajder prin intermediul doamnei Magda Ursache. Mi s-a părut un intelectual de top, un om care știe ce tipărește/editează. Am avut de la domnia sa o propunere. Nu prea mă țin de promisiuni, nu prea vreau să devin „cunoscut”. Asta nu înseamnă că am ceva cu editura și cu proiectele acestui om și editor deosebit. Pînă și gestul de a publica a doua ediție a cărții despre Marin Preda ține de domeniul colosal al unui om cu știință la cap, cum se spune-n popor. Tot am senzația că Marin Preda e „ultima frontieră”, ultima „linie de apărare” a țării. El, ca și Rebreanu, au făcut din lut oameni vii: Ion al Glanetașului, Moromeții etc. Nu sunt în stadiul de a diviniza pe cineva anume, mai ales cînd acel cineva e scriitor. Ca să lași în urma literelor tale măcar un personaj, e tare greu. Eminescu, Blaga, Marin Preda și alți fermieri ai cuvintelor au reușit! Această țară nu stă pe picioarele guvernelor, ci pe mușchii cuvintelor, pe „bicepsii” unora precum Petru Ursache, cărturar de legendă, om de o simplitate care, fără să vrea, te făcea, în prezența sa, să te simți inutil din punct de vedere... de vizavi. Unii vor să nu convingă că suntem o țară de proștești de jos pînă sus. Suntem prostii. Nici acum, după decenii de „lăbăreală” textuală, nu știm adevărul despre moartea lui Nicolae Labiș. Și nici despre moartea lui Marin Preda. Mîe, cu de la mine paranoie, mi se pare că și Adrian Păunescu a fost trimis în lumea virgulelor drepte. Ca și Mircea Scarlat sau Marin Sorescu. Cineva ne omoară sistematic oxigenul. În legătură cu volumul doamnei Sipoș nu pot decât să citez admirativ: „Unii, care chiar știu ce s-a întîmplat atunci, pentru că au fost implicați direct, au spus clar: mi-e frică! Se întîmpla prin 1997, 1998, adică, la 17-18 ani de la

moartea lui Marin Preda, lor încă le era frică. Cît despre mine, vă pot spune că atunci cînd președintele Tribunalului Municipiului București mi-a adus dosarul penal nr. 1595/II/1980 (pe care cineva scrisese cu roșu Marin Preda) și m-a lăsat singur în încăperea să-l studiez, m-am îngrozit de ceea ce am descoperit în el, în primul rînd fotografiile făcute în camera de la Mogoșoaia de prima echipă a Procuraturii care a ajuns acolo. Apoi citind declarațiile marturilor, făcute parcă la îndigo; cum am spus, nu trebuie să ai studii de specialitate pentru a-ți da seama că totul era scris la comandă, pentru a se închide cît mai repede dosarul cu neînceperea vreunei urmăriri penale, fie și în rem. Nu era vorba propriu-zis de frică, eram pur și simplu uluită, îngrozită că poți să fi Marin Preda, că poți să mori atît de absurd și adevărul să fie acoperit de acea imensă mirșăvie că ar fi murit «inecât cu propria vomă». Cine citește cartea vede că dovedesc cu probe că nu a fost deloc așa. Dorița de a i se face dreptate imaginii și memoriei lui Marin Preda a fost mai mare decît orice frică”. Printre alte întrebări precise, la un moment dat, George Motroc o întreabă pe distinsa doamnă Sipoș dacă Marin Preda a avut o viață personală sau se retrăgea punctual la Mogoșoaia ca să evite un stres nativ, să capete o libertate oarecum ghimpață plină de amici care mai de care mai prieten cu nepetrecărețul Marin Preda. El nu era precum erau „ei”. Răspunsul doamnei Sipoș este genial: „Am spus și la începutul acestui interviu: adevărul poate ieși la iveală, totul este să se dorească acest lucru. În Chile, poetul Pablo Neruda a fost deshumat la 40 de ani de la moarte pentru a se afla dacă în spitalul în care a fost internat chiar a murit de cancer sau a fost asasinat în timpul loviturii de stat a generalului Pinochet din septembrie 1973. Cît despre fragmentul pe care mi-l solicitați, nu aș putea alege unul: cartea trebuie citită în întregime. Am să citez însă textul de pe coperta a IV-a a noii ediții, semnat de Nicolae Manolescu: „Cartea ne obligă să ne punem, totuși, întrebarea dacă Preda a murit pur și simplu, din cauze pe care legiștii le scriu negru pe alb, sau dacă a fost asasinat, așa cum ne pot îndemna să credem unele mărturii, mai vechi sau mai noi, sau unele inexplicabile potrivit ale faptelor. D-na Sipoș are prudența de a nu răspunde tranșant, deși d-a-s-a pus cap la cap cele mai numeroase și utile informații legate de moartea scriitorului. Și cred că e îndreptățită să spună că problema ține de alte competențe decît celea ale unui jurnalist care face o anchetă sau ale unui critic literar. În ce mă privește, sînt la fel de prudent și cred că ar cam fi timpul ca Parchetul să dispună o cercetare profesională spre profilul istoriei literare, căreia nu-i este indiferent dacă un mare scriitor a murit ori a fost omorât. (...) Să nu fie în tot Parchetul General nici un cititor al romanului lui Preda care să se autoinsereze?”. Am vrut să semnalizez, în aceste rânduri printre rînduri, că doamna Sipoș a scris o carte epocală, ceva la care unii critici și istorici literari nu au acces (sesam). După umila mea părere, este vorba (și scrisa, vorba lui Gheorghe Ene) despre cel mai mare romancier român al tuturor timpurilor. Apropo de „Moromeții”. Dumitru Ion Dincă a scris despre perioada în care Marin Preda a locuit în fostul conac de la Căldărești (Buzău), devenit actual sediu Gospodăriei Colective Căldărești, prima comună din țară care a devenit „Gospodărie”. Aici e substituită lui Marin Preda. A locuit acolo vreo câteva luni. Și a tras personajele pe hîrtie. A înțeles totul și a scris marea sa roman. Acest conac e situat undeva în capătul unei uliți principale, o uliță unde exista și casa lui Gheorghe Ene (mama sa, Smaranda Ene, era casnică, iar tatăl său, Neagu Ene, era poștaş). Un nebun din naștere, George Necula, fotograf de mare finețe, ziarist aventurier, a lansat, la o bere, vorba că Ene ar fi copilul lui Marin Preda. Gică Ene a reacționat prompt, ca între prieteni de încredere: „Mama nu a fost curvă”. E fascinant. O poveste care ține de toată enigmatică viață a lui Marin Preda. Acest domn George a profitat de timp, de geografia locului și de faptul că Ene semăna un pic cu Marin Preda. Amândoi aveau un neg la vedere, la tîmplă, cam în același loc. O aureolă. Toți sînt pictați în biserici seamănă unii cu alții. Nici nu știu cum să mă exprim. Dacă ar fi după felul meu de a iubi literatura, aș construi nu un muzeu al scriitorilor, ci un sat al scriitorilor. Unul mic și îndesat cu genurile noastre. Un sat cosmic, o insulă a Paștilor. Când îi aud pe unii gîndind că „noi suntem români” mă lepăd de toate visurile. Am scris aceste rînduri, cu multe citate, pentru ceva „care se merita”, pentru Marin Preda și pentru doamna Mariana Sipoș. Cu mulțumiri!

Moromețiana

Marin Iancu

Marin Preda.
Personaje ignorate (VI)

Dănuț Arvanitache - Risipitorii. Fratele lui Mimi Arvanitache, exmatriculat din facultate din cauza originii sale sociale. Fire imprezvizibilă, personajul este contaminat de elanul absurd al tinereții, al cărei tumult îi se arată însă cu totul fatal. Temperament rebel, complet dezorientat, acesta încearcă să se sinucidă, trăgându-și un glonte în inimă. „*Sinuciderea fusese premeditată să nu dea greș, băiatul studiate în fața oglinzii regiunea inimii, cu o carte în mână și pistolul în cealaltă*”. Având șansa de a supraviețui, se alătură în scurt timp unui grup terorist, condus de o femeie, implicându-se într-un atac cu bombă asupra unei alimentare, „*omovând și răind oameni*”. Descoperiți, cei doi sunt executați. Încercând să se impună exclusiv prin forța brută, Dan Arvanitache e tipul de personaj incapabil de a dezvolta vreo perspectivă de conciliere cu propria ființă și de a se sustrage forței răului. Afișând o fatală dezordine sufletească, coborârea în infernul raporturilor personajului cu părinții săi și cu societatea dezvăluie cu acuitate un peisaj moral sumbru. Alături de *Intrusul și de Cel mai iubit dintre pământeni*, romanul *Risipitorii* este considerat o scriere „cu finaluri deschise, construite pe ideea unui eșec existențial”, „un roman al eșecului: eșecul în prietenie, în dragoste, în relațiile dintre părinți și copii, constituind un dialog pasionat despre factorii obiectivi și subiectivi care conduc la nefericirea și ratarea individului” (Eugen Simion). Prin întreaga sa ținută, personajul ilustrează o contrabalansare între inadaptare și teribilism, caracterul său refractar și mereu pătimaș făcând din el un răzvrătit și un insubordonat, eșuând dramatic în fața supremelor provocări de a înfrunta viața și de a o trăi frenetic.

Doamna Arvanitache - Risipitorii. Mama lui Mimi și a lui Dănuț, exponență remarcabilă a unei mentalități vechi; imaginea unei aristocrații în declin. Femeie ironică și inteligentă, doamna Arvanitache trăiește din amintirea timpului de altădată și își alimentează consecvent iluzia și orgoliul apartenenței la o lume revolută. Gesturile deznădăjduite ale doamnei Arvanitache în fața dramei morale a fiului său creează o stare de tensiune bolnăvicioasă insuportabilă.

Domnul Arvanitache - Risipitorii. Tatăl lui Mimi, socrul doctorului Munteanu, un personaj maleabil și ușor adaptabil la orice situație. „*Era un ins de șazeci de ani, foarte voinic, aproape atletic, deși scurt și cam înghemuit la înfățișare. Fusese în tinerete ziarist și ajunsesse cănușcut după ce devenise de stânga*”. Fost ziarist și secretar general în 1937 la Ministerul de Externe, într-un guvern Tătărescu. Cu un bogat instinct de orientare, reușește ca, după 23 august, „*să îndeplinească tot felul de însărcinări cu totul diferite de profesiei sale*”. În fața schimbărilor sociale atât de frecvente în existența familiei sale, personajul își interpretează drama evaziv, mimând fără convingere, uneori chiar în mod grotesc, un destin față de care se arată mai degrabă absent. Domnul

Arvanitache rămâne o figură destul de slab conturată moral, păstrându-se în continuare în datele fizionomiei unui „*ins cam uscățiv și cam jeapăn, cu gâtul lung și gros și cu capul prea mic față de asemenea gât*”, aproape impasibil la ce se întâmplă în jurul său. Portretele soților Arvanitache sunt însoțite, într-o vizibilă tradiție călănesciană, cu note de un pitoresc specific atmosferei și caracterelor umane ipostaziate. Privind cu o totală detașare transformările petrecute în viața sa, domnul Arvanitache își menține constant vitalitatea și echilibrul menite să-l protejeze de efectele unui proces de prăbușire sau dezagregare psihologică. Aflat într-un spațiu confuz și derutant, personajul relevă destinul unei clase condamnate la anihilare, la un anumit tip de „*risipire*” a acestei categorii sociale suspuse procesului de involuție și de instrăinare. Prin personaje de acest tip, Marin Preda realizează o relație cu proza interbelică, cu lumea rafinată a Bucureștiului interbelic.

Mimi Arvanitache - Risipitorii. Contabilă. Iubita lui Gabi Sterian. Sefă de secție la serviciul de calculații din combinatul siderurgic. „*Tovarășă de la Financiar, un caracter ce conține mult adevăr omenesc, foarte bine conturat sub raport psihologic, „una dintre aparițiile reușite ale cărții” (Voicu Bugariu). „Avea statura aproape mică. Feminitatea ei era parcă desferecată, expusă, între secretele ființei ei și cellalți neexistând parcă nicio barieră*”. Fire imprezvizibilă, Mimi este feminitatea în procesul ei de formare, o femeie cu adevărat atrăgătoare. „*Era tânără, dar nu foarte tânără, putea să aibă douăzeci și șase sau douăzeci și opt de ani, avea părul castaniu-închis, cu reflexe negre, nu prea scurt, cu cărare, prelins pe cap și strălucitor de briantând, iar tenul îi era puțin palid, gura rușată, rotundă și cu desenul precis. Privirea dădea expresiei o mare vioiciune*”. De remarcat portretul de o mare concretețe, care, în bună măsură, ține, mai degrabă, de o vizualitate dinamică, demonstrând voință și o tenacitate extremă. Portretul eroinei devine tot mai elocvent prin sugestiile interesante despre interioritatea acesteia. Personaj înzestrat cu fărmece aristocratic, Mimi dezvăluie o franchețe a gesturilor și o sinceritate deconcertantă. După executarea fratelui său, aceasta trece printr-un cumplit moment de însingurare și își părăsește familia, care se opune căsătoriei sale cu Gabi, socotit produs al regimului ce le-a asasinat fiul. Depășind complicațiile familiale și sufletești de natură sentimentală, ultimele evenimente o maturizează, făcând-o mai sigură și mai conștientă de ea însăși. Mimi „seamănă destructiv”, ca alte personaje feminine din proza lui Marin Preda (Matilda, Suzy Culala din *Cel mai iubit dintre pământeni*, Luchi din *Delirul*), „relația eros - moarte fiind, aici, de filiație eminesciană, trecută printr-un filtru camilpetrescian” (Mircea Zăciu). Manifestând o progresivă adaptare la realitățile noi lumi, Mimi Arvanitache reprezintă dualitatea dramatică a ființei umane: combinație inconsistentă de dragoste și ură. Analizându-și cu luciditate opțiunile, eroina evoluează

de la iubirea și grija față de Gabi la o atitudine de respingere categorică a acestuia, oferind un alt caz al disoluției sufletului feminin, căreia faptul de a suferi i se pare o imensă nedreptate.

Asanache - Cel mai iubit dintre pământeni. Unul dintre personajele absente din materia epică a romanului, coleg de liceu cu Victor Petrini. Regătean sărac, modest și cumpătat, fiu de popă, Asanache provoacă inițierea erotică a lui Victor Petrini, pe care îl duce la „Mama răniților”, unde o cunoaște pe Nineta Romulus. „*...chipul lui exprima atâta sinceritate în dorința lui de a mă face să mă simt bine... „Asanache era băiat de popă de țară, tot regătean, se știa despre el că are o droaie de frați prin licee, și că părintele trăgea din greu să-i fiină pe toți”; „...brunet masiv și posomorât cum arăta, ai fizis că e o brută care nici măcar n-avea conștiința că există...”, vânos și patetic, „în aparență sumbru”, „plastic inventiv” în manifestările de la petreceri. După liceu, Asanache se înscrie la Teologie, năzuindu-l lui nefind aceea de a parveni, ci de a accede la elementarul statut de normalitate ce-i fusese refuzat, acela de a-și depăși condiția de marginalizat. Credibilă prin inteligență și perspectivă, imaginea lui Asanache este a unui individ care exprimă puterea de acomodare la situații imprezvizibile, biruind cele mai inverșunate prejudecăți.*

Colonelul Atanasiu - Îndrăzneala. Comandantul regimentului lui Anton Modan, un personaj ponderat, rațional. Dă ordin de atac împotriva nemților, conștient „*că în fața sa se află mari forțe inamice, pe puternice poziții de apărare, și că are nevoie de întăriri*”. Caracter de autentică forță, lipsit de normalitate și prejudecăți, personajul face dovada unei superiorități incontestabile a omului care își păstrează omnia în condiții dramatice, un exemplu de altruism și generozitate umană, admirat și respectat de subordonații săi. Om cu un accentuat simț al realității, lucid și echilibrat, colonelul Atanasiu are simțul onoarei și al datoriei. Personajul se definește, în linie aristotelică, drept un caracter ce întrunește trăsături precum noblețea, bărbăția și statonaria.

Avocatul (lui Culala) - Cel mai iubit dintre pământeni. Arivist și profitor de ocazie, afectând cu emfază seriozitatea în formele cele mai grave. Personaj de factură modernă, cinic cerebral („*un nemernic*”), avocatul lui Culala se încadrează în tipologia avocatului impostor, instituită la noi în forme inegalabile de G. Călinescu în *Enigma Otiliei* prin Stănică Rațiu, păstrând aceleași caracteristici ale unor inși inteligenți și escroci, fanfaroni și instabili. Un demagog capabil de nesfârșite intrigi, amestec de teatralitate și abjecție, din lumea indivizilor ipocriți, minciñoși și imorali. Uzând de multă abilitate, acesta persistă în mașinațiunile sale obișnuite, devenind din toate punctele de vedere un ins detestabil moral. Portretul avocatului se conturează în tuse groase, cu sugestive detalii fizionomice și vestimentare, adăugând la acestea rețineră unor gesturi sau reacții, toate excelând prin plasticitate.

Chenar liric

Întâlnirea
din Pământuri

în memoria lui Marin Preda

Când pășesc în curtea casei
Cea surpată, de sub deal,
Îmi amintesc de bunicul
Doinind cântec din caval.
Lăcrima seara pe prispă
Cuprins de cele tristeți,
Iar pe trupul-i lins de schije,
Dormeau ochi de moromeți.

Când sorbeam vara pe câmp
Și ne primeneam în iarbă,
Simțeam mohorul și coasa
Cum se hârjonesc sub barbă.
Pe deasupra noastră cerul
Strâns în cete de ereți,
Aduna norii în taină
Peste ochi de moromeți.

Când ne așezam la masa
Proptită pe trei picioare,
Ne învăluiau miresme
Pitite pe sub ștergare.
Pădurea umbla prin străchini
Sorbind ciorbă de bureți,
Jarul apunea pe vatră
Sub ochii de moromeți.

Când mă rătăcesc prin lumea
Mănată de lupi vicleni,
Apuc drumul printre stele
Și mă-ntorc printre mireni.
Umblu desculț prin țărână,
Vorbesc cu nucii răzeși,
Urc pe rusca care zace
Printre ochi de moromeți.

Când grăiesc uluci uscate
Și bozii din cimitir,
Mă cheamă dorul în care
Suspina lăstari de mir.
Lângă ciuturi fără cumpeni
Se-aud glasuri din nămeți,
Iar poiana lui Iocan
Naște ochi de moromeți.

George BĂICOIANU

Marin Preda și literatura

dialog cu scriitoarea și traducătoarea
Mariana Sipoș

Membră a Uniunii Scriitorilor și a PEN Club, **Mariana Sipoș** a fost și realizator de televiziune și ambasador în Columbia. După licența în Filologie (la Universitatea din București), a publicat, în ordine: *Surâs interzis*, *Mersul pe ape* (3 ediții), *Dosarul Marin Preda* (2 ediții), o carte de convorbiri – *la Paris* – cu Mioara Cremente, o altă despre marele disident Paul Goma. De succes s-au bucurat și cărțile traduse din spaniolă ale lui Mario Vargas Llosa, Maria Zambrano, J.J. Armas Marcelo, Emmanuel Carballo, Hector Abad, Fernando Vallejo și Clara Usón. Toate – la edituri de prestigiu: Humanitas, Curtea Veche, Polirom, All, Amarcord.

Șt.V.M. – „Dosarul Marin Preda” atestă vastă documentare, dar și pasiune. De unde provin știința și abnegația față de „subiect”?

M.S. – Din revolta față de moartea nedreaptă a lui Marin Preda (la 58 de ani), mai exact, din revolta față de cauza morții pusă în circulație imediat de mai marii partidului comunist și ai Securității... o mârșăvie și o impietate față de memoria celui mai mare prozator din a doua jumătate a secolului trecut.

Șt.V.M. – Cum l-ați cunoscut pe Marin Preda?

M.S. – Încă de când am citit *Moromeții*, pe la 16 ani, am fost fascinată nu doar de roman în sine, ci și de biografia autorului care se întredvedea printre rânduri. Când am aflat, cu totul întâmplător, în ianuarie 1974, că este căsătorit cu o fostă colegă a mea din școala primară, aproape că nu-mi venea să cred că astfel se ivea ocazia de a-l cunoaște. Locuia pe atunci în Cotroceni, pe strada Herescu, nr. 4. Detaliile acelei vizite memorabile le povestesc în viitoarea mea carte dedicată primei soții a lui Marin Preda, Aurora Cornu.

Șt.V.M. – Știu că sunteți prietenă cu Aurora Cornu, anul trecut ați invitat-o la Clubul de Proză al Uniunii Scriitorilor.

M.S. – Da, pare un pic amuzant: l-am cunoscut pe Marin Preda grație ultimei soții, Elena Preda, iar apoi am cunoscut-o pe prima soție, grație lui Marin Preda. În 1978, aflând că voi face o călătorie în Spania, cu tranzit prin Paris, Marin Preda mi-a dat adresa și numărul de telefon al Aurei. La mulți ani după divorț, amândoi recăsătorii, rămăseseră în relații foarte-foarte bune. La Clubul de Proză amintit, Aurora a mărturisit că am fost singura persoană trimisă de Marin Preda la ea, fapt care a însemnat cea mai bună recomandare posibilă. Debutasem cu o proză în *Luceafărul*, în ianuarie 1977, publicasem doar câteva articole în presa literară, dar Marin Preda îmi citise, în manuscris, toate prozele care vor alcătui volumul meu de debut, *Surâs interzis*, apărut la editura Cartea românească, în 1982, după moartea lui. Păstrez și acum aceste manuscrise cu însemnările, sfaturile și recomandările lui Marin Preda pe margine. Pe Aurora am vizitat-o de fiecare dată când treceam prin Paris, ne-am văzut chiar și în momentele grele ale existenței ei, când soțul, inginer de sunet la televiziunea franceză era sechestrat în Liban sau la numai câteva luni după moartea lui. Și după 1989, ori de câte ori venea ea în România, una din primele ei vizite era la noi acasă. Un om excepțional, o femeie pe care nu poți să nu o îndrăgești și să nu te simți privilegiat că poți sta în preajma ei...

Șt.V.M. – Ați vorbit elogios despre Festivalul concurs al elevilor de la Siliștea-Gumești. Ce anume v-a impresionat?

M.S. – Da, am vorbit tuturor despre această mică minune care se întâmplă în fiecare an pe 5 august. Am fost anul trecut, nu m-a invitat nimeni, pur și simplu m-am urcat în mașină și m-am dus să văd satul lui Marin Preda, când se împlineau 95 de ani de la nașterea lui. Știam de concurs de la Dana Tudor, fosta directoare a școlii din Siliștea-Gumești, cu care am rămas în bune relații după ce am filmat de mai multe ori în sat pentru emisiunile

mele dedicate lui Marin Preda. Dar nu mi-aș fi putut imagina cât de bine organizat era totul, am rămas impresionată de pasiunea profesorilor din toată țara care i-au pregătit pe elevi pentru concursul bazat pe cunoașterea operei lui Marin Preda (*Moromeții* volumul I și *Viața ca o pradă*), m-a uimit cât de bine cunoșteau elevii detaliile din aceste cărți și mi-au plăcut foarte mult secvențele dramatizate și interpretate de elevii din clasa a patra, din câte mi s-a spus, cu o notă specială pentru micile detalii de decor denme de un scenograf profesionist... Am căutat anul trecut, pe internet, ce alte manifestări erau organizate în țară pentru a marca cei 95 de ani ai lui Marin Preda: nimic. Nimic la filialele Uniunii Scriitorilor, nimic la Academie, nimic la bibliotecile sau liceele care poartă numele lui

Marin Preda. Doar excepționalul om de cultură care este actualul director al Muzeului Literaturii, domnul Ioan Cristescu a organizat luni, 7 august 2017 o evocare a lui Marin Preda (cu Eugen Simion, Dorin Tudoran, Bogdan Crețu, Silviu Angelescu, Ioan Groșan și Mariana Sipoș), la care eu aadug, ca semnificație și valoare, concursul elevilor de la Siliștea-Gumești!

Șt.V.M. – Dar despre Festivalul Național (cel mare) din toamna fiecărui an?

M.S. – Este un concurs de proză scurtă care își propune să promoveze prozatori de talent, care nu au debutat în volum. Am făcut parte cu mulți ani din juriu, pe urmă am lipsit din țară mai mulți ani și nu mai știu cum a evoluat. De fapt, mi-ar plăcea să știu cum au evoluat cei premiați. Există o listă cu juriile și premiații tuturor celor cincisprezece ediții de până acum? Câți au confirmat? Câți sunt astăzi prozatori recunoscuți și cât i-a ajutat premiul primit în evoluția ulterioară?

Șt.V.M. – Ca traducător recunoscut, considerați că opera predistă ar avea impact în aria hispanică?

Mariana Sipoș cu Aurora Cornu, în aprilie 2014, la Biblioteca „Marin Preda” din București (arhiva M.S.)

M.S. – În anii comunismului, scriitorii „importanți” (în optica autorităților) erau traduși în România, de către traducători români, cărțile erau trimise bibliotecilor din străinătate, ambasadelor României, restul era pus la vânzare în librăriile din România. Ce impact să aibă astfel de traduceri? De exemplu, a apărut în 1981, chiar la editura Cartea românească, tradusă în spaniolă, o culegere de proză scurtă care poartă titlul uneia dintre ele: *El cielo azul de la muerte (Albastră zăre a morții)*. Cu atât mai de neînțeles sunt prea multe greșeli de traducere cu cât traducerea era semnată de un vorbitor nativ (e vorba de un poet chilian exilat în România după lovitura de stat a lui Pinochet). Chiar dacă nu știa bine, să admitem, limba română, ca să poată înțelege sensul exact al frazelor lui Marin Preda, este greu de admis că un vorbitor nativ nu cunoștea concordanta verbelor în propria lui limbă ale cărei norme le aplică spontan... Explicația mea este că traducerea era făcută de un român oarecare, poetul chilian împrumutându-și numele (și renumele) fără ca măcar să supervizeze și să corecteze greșelile gramaticale. Ce să mai pretindem captarea subtilităților de stil, de limbaj? Cui a folosit o astfel de traducere? Lui Marin Preda în nici un caz, mi-a spus odată că decât o traducere proastă, mai bine să nu fii tradus deloc. Revenind la întrebarea dumneavoastră: în lumea de azi, nici un scriitor român (și de oriunde) tradus în spațiul hispanic sau oricare alt spațiu, nu poate avea „impact” decât cu o bună strategie de marketing. Deși astăzi cele mai multe traduceri din autorii români sunt în limba spaniolă, cu traducători spanioli, doar doi scriitori care au beneficiat de o promovare inteligentă și profesionistă (nu intru în detalii) se bucură cu adevărat de un succes considerabil (de critică, de public) pe piața literară hispanică: Mircea Cărtărescu și Norman Manea. Cu un traducător excepțional cum este Joaquín Garrigós și cu un agent literar celebru ca acela al lui Norman Manea în America, Marin Preda ar deveni o mare descoperire literară în spațiul hispanic și este posibil ca familia lui Moromete să devină la fel de cunoscută ca familia lui Pascual Duarte (titlul primului roman al lui a lui Camilo José Cela - Premiul Nobel, 1989).

Șt.V.M. – În numele nostru, al meu și al revistei „Caligraf”, mulțumiri și mult succes în creație!

Ștefan VIDA MARINESCU

Victor Gabriel Osăceanu

De la Unirea Principatelor, la Războiul de Întregire Națională (II)

-continuare din nr. 195 (august 2018)

Personalități importante din România au întreținut legături strânse și permanente cu membri ai Partidului Național Român și ai Partidului Social Democrat, secția română din Ungaria, de asemenea, în contrapartidă, frunțași ai acestor partide au luat parte la congrese și manifestații din țară. Peste munți, din ambele părți, a existat un flux însemnat de purtători ai sentimentului de comuniune românească, oameni politici de primă mărime, care au condus destinele României, din 1881, ale Regatului român, Mihail Kogălniceanu, Ion C. Brătianu, Ion I. C. Brătianu, Nicolae Filipescu, Take Ionescu, au călătorit în Transilvania și Bucovina, interacționând cu reprezentanții de frunte ai românilor de aici și întinzând punți de colaborare și susținere a drepturilor lor legitime. Dumitorul, viitor rege, Carol I a avut întâlniri cu frunțașii transilvăneni care l-au informat despre situația și acțiunile românilor din cadrul monarhiei dualiste. Ioan Slavici, membru marcant transilvănean al societății a fost acea verigă de legătură permanentă cu autoritățile de la București, neobositul scriitor făcând nenumărate drumuri de o parte și de alta a munților. Un mare susținător al luptei naționale din Transilvania a fost Mihail Kogălniceanu, omul cu atât de mari merite în împlinirea marilor realizări ale nemeului românesc în secolul al XIX-lea, bucurându-se în cercurile transilvănene și bănățene de un prestigiu imens și fiind extrem de iubit și apreciat.¹⁸

În Transilvania s-a constituit în 1881 societatea „Carpați”, sub conducerea lui Vasile Maniu, cunoscută și sub numele de „Iredenta română” care a militat pentru drepturile românilor, pentru dreptul lor la autodeterminare din cadrul Imperiului austro-ungar, în care au activat personalități importante din România, printre care Mihai Eminescu sau Nicolae Densușianu și care a fost susținută un timp în secret de guvernul lui Ion C. Brătianu, până când, în urma protestului autorităților de la Budapesta, prim-ministrul român a fost nevoit să pună capăt acestui sprijin și chiar să expulzeze membri ai societății „Carpați”. Din 1883, România făcea parte din Tripla Alianță, în care se găsea Austro-Ungaria, astfel încât oficial puterea de la București nu putea să aibă o atitudine potrivnică unui aliat. Se știe, acest act extrem de important de politică externă a avut drept principală justificare câștigarea suportului puternice Germanii, principala putere europeană, împotriva amenințării rusești, dar acest fapt a presupus automat și alianța cu Austro-Ungaria, partenera Germaniei, deci acceptarea unei situații destul de neplăcute, ceea ce a făcut ca această alianță să fie mult timp ținută secretă din cauza nepopularității sale.

Odată cu înființarea în 1891 a „Ligii pentru unitatea culturală a românilor”,

lupta națională a căpătat o dimensiune și mai mare. La scurt timp după constituire, cu ocazia aniversării Unirii Principatelor, la 24 ianuarie 1891, a fost publicat manifestul program care prevedea că scopul este „a deschide și întreține necontenit lupta pentru apărarea naționalității noastre [...] Ea voește ca frații noștri de pretutindeni să aibă deplină libertate în învățământ, voește ca limba noastră să fie respectată și Biserica română inviolabilă [...]”¹⁹ De la început, fondatorii chemau pe toți românii să participe la „lupta sacră și solemnă... conjurându-i a da Ligii ajutorul lor moral și a aduce sacrificiul obolul lor pe altarul celei mai înalte și mai sfinte cauze naționale”.²⁰ Ca atare, această organizație și-a propus să nu se limiteze doar la românii din Transilvania ci să devină acel organism integrator pentru toată românimea și care să mobilizeze toate forțele, ideile, resursele, în vederea realizării obiectivelor naționale. Putem spune că așa va fi, cu transformările care se vor petrece înainte de Primul Război Mondial, Liga a reprezentat, pentru o bună perioadă de timp, platforma de lansare a principiilor și strategiei de acțiune comună românească care a angajat personalitățile de prim rang ale vieții culturale și apoi și politice din Regat și din celelalte provincii.

Dintre membrii Ligii au făcut parte iluștri oameni de cultură, oameni de știință, publiciști, dar și politicieni, din toate teritoriile românești, adevărații și activitatea acestora conferind un imens prestigiu acțiunilor patriotice naționaliste inițiate de ea. Amintim pe A.D. Xenopol, V.A. Urechia, Grigore Tocilescu, Nicolae Iorga, Dimitrie Ōnciul, Vasile Părvan, Barbu Ștefănescu Delavrancea, I.L. Caragiale, Constantin Nottara, Spiru Haret, Victor Babeș, Dimitrie Pompei, Pompiliu Eliade, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, C. Dissescu, și încă mulți alții, din această listă putându-se deduce amploarea și însemnătatea pe care a avut-o în istoria noastră această supremă instituție neoficială națională. În fruntea Ligii s-au aflat până la război, atât transilvăneni, cât și bănățeni, regișteni sau bucovineni, dar nu numai elita românească a însemnat „Liga pentru unitatea culturală” ci și oameni de rând, funcționari, negustori, meseriași, muncitori, țărani chiar, din toate provinciile, semn al solidarității și al dorinței reale, puternice, ca românii să fie liberi și uniți. Liga a avut o bogată activitate culturală, publicistică, făcând o asidua propagandă cauzei naționale, a libertății provinciilor românești aflate sub stăpânire străină și a ideii de unitate națională. Ea s-a implicat și în favoarea memorandiștilor în timpul procesului care le-a fost intentat în 1894 de către autoritățile ungare, a răspândit Memorandumul în mii de exemplare atât în teritoriile românești cât și în străinătate în special prin intermediul filialelor sale de la Paris și Londra, captând atenția, simpatia și susținerea opiniei publice dar

și politice progresiste pentru cauza românească, făcând ca personalități de prim rang, politice și culturale, precum Ernest Lavisse, Emile Picot, renumitul om politic Georges Clemenceau, Emile Zola, Paul Deschanel, Jules Simon, T. W. Bridges, W. B. Morfill, să vibreze în consonanță cu românii și să exprime extrem de vocal atașamentul pentru drepturile lor legitime.²¹

La fel ca și celelalte societăți sau organizații românești despre care am amintit înainte și „Liga pentru unitatea culturală” a sprijinit financiar și spiritual școlile românești de pretutindeni, elevii, studenții, a pus bazele construirii unor școli, a sprijinit așezăminte bisericești. Toate acestea s-au făcut înfruntând deseori o adversitate puternică din partea Budapestei, care dovedea, prin procesul frunțașilor Partidului Național Român care conceuseră Memorandumul din 1892, că nu admite prea ușor astfel de acțiuni iredentiste. Liga va protesta energetic față de noile încălcări ale drepturilor românilor, politica de maghiarizare și obstructionarea culturii românești din Transilvania și a tuturor impunerilor guvernului de la Budapesta, după izbucnirea Primului Război Mondial, în 1914.

La începutul secolului XX, îndeosebi după 1907, rolul major în activitatea Ligii îl va avea Nicolae Iorga care îi va fi și președinte, prin publicația sa naționalist-patriotică „Neamul Românesc” care a devenit de atunci, în preajma și în timpul Primului Război Mondial, cel mai rezonant mijloc de propagare a idealurilor naționale, de afirmare a românismului. Sub auspiciile Ligii culturale, Iorga a inaugurat, în 1908, la Vălenii de Munte, Universitatea populară care a devenit instituția culturală și de învățământ cea mai importantă, o adevărată tribună a valorilor patriotice și culturale românești. Pe lângă marea intelectual și savant, au conferențiat, au ținut cursuri, discursuri, prelegeri, profesori eminenți precum A. D. Xenopol, Vasile Părvan, dr. Ioan Cantacuzino, Sextil Pușcariu, N. Cartojan, N. Bănescu, Alexandru Lapedatu, G. Munteanu-Murgoci și alții”, nota predominantă constituind-o lecțiile de istorie și cultură națională, adevărate conferințe ale patriotismului. Manualul de istorie națională al lui Iorga, *Istoria românilor pentru poporul român*, tipărită în 1909 și 1910, în nu mai puțin de 10000 de exemplare²², precum și alte cărți, reviste și broșuri naționaliste, vor fi distribuite în toate provinciile românești

pe vor contribui din plin la crearea și întărirea sentimentului unității naționale/ În septembrie 1914, Nicolae Iorga, în calitate de lider al Ligii, a lansat un vibrant apel către opinia publică de a veni, prin liste de subscripție, în ajutorul „răniților de dincolo”, a soldaților români care erau nevoiți să-și verse sângele pentru interesele Imperiului habsburgic.²³ Numeroși români din Regat au venit în

întâmpinarea acestei chemări și au contribuit, prin intermediul Ligii și al publicației „Neamului românesc” la sprijinirea luptătorilor români, tot așa cum și transilvănenii cu decenii în urmă își dădeau aportul la întrajutorarea ostașilor care luptau pentru Independență.

Cel mai edificator episod al susținerii românilor din Transilvania de către frații lor din Regat a fost evident cel din timpul conceperii Memorandumului și mai ales în timpul procesului memorandiștilor. Frunțașii transilvăneni, Ioan Rațiu, Eugen Brote, Vasile Lucaciu, Iuliu Coroianu, Teodor Mihali, s-au întreținut cu înalți demnitari de stat din România și cu regele Carol I, iar efectul acestor întrevederi pare să fi fost determinant în realizarea Memorandumului, care după mărturisirea lui Teodor Mihali, a fost făcut în urma directivelor primite de la București²⁴, ceea ce spunea totul de la sine. Pentru înaintarea Memorandumului către curtea imperială de la Viena s-au pronunțat însă nu numai personalități care reprezentau conducerea României ci și presa românească, independentă și de partid, periodice precum „Românul”, condus de Vintilă Rosetti, fiul lui C. A. Rosetti, „Voinea națională”, oficiosul Partidului liberal, „Timpul”, organul Partidului conservator, sau „Lupta”, cotidian al Partidului radical.²⁵ În timpul procesului din 1894 de la Cluj, intentat de autoritățile maghiare, soldat cu ani grei și nedrepti de închisoare pentru frunțașii români, Ioan Rațiu, a mărturisit că din cenușa oaselor sale care urmau să putrezească în temnițele Ungariei „se va ridica triumfalnic cauza națională”.²⁶ Principala preocupare a autorităților române de la București a fost obținerea grațierii memorandiștilor. După sușele aceluiași Teodor Mihali, cel care a avut nu mai puțin de 22 de întrevederi cu Carol I, meritul principal al anulării sentinței de condamnare la închisoare a aparținut regelui României care a intervenit personal pe lângă împăratul Franz Iosif.²⁷ Dar trebuie spus că, în afară de această intervenție salvatoare a monarhului, la eliberarea frunțașilor transilvăneni, tot așa cum s-a întâmpat și în ceea ce privește înaintarea Memorandumului la Viena, și-au adus contribuția acei patrioți bărbați de stat din regatul României.

În această perioadă cuprinsă între momentul Unirii Principatelor Române și cel al izbucnirii Primului Război Mondial, s-a născut în România de întregire națională, s-a manifestat, pe plan mental, politic și cultural, spiritul de frație și solidaritate între românii de pretutindeni, între cei din Regat și cei din teritoriile românești aflate sub stăpânire străină. Acest spirit profund a fost expresia unității de simțire, gândire și acțiune a tuturor românilor, care a creat premisele necesare și favorabile realizării Marii Uniri de la 1918.

¹⁸ Vasile Netea, *op. cit.*, pp. 258-259.

¹⁹ *Statutele Ligii culturale pentru unitatea culturală a tuturor românilor*, București, 1892, cf. Vasile Netea, *op. cit.*, p. 207.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, pp. 219-221.

²² *Ibidem*, p. 231.

²³ *Ibidem*.

²⁴ „Neamul românesc”, 1914, nr. 38, p. 4. cf. Vasile Netea, *op. cit.*, p. 238.

²⁵ Teodor Mihali, *Amintiri politice despre Unire*, în revista „Generația Unirii”, București, 20 iunie 1929, p. 3.

²⁶ Vasile Netea, *op. cit.*, p. 265.

²⁷ „Tribuna”, Sibiu, 1898, nr. 255. cf. Vasile Netea, *op. cit.*, p. 278.

²⁸ Ioan Lupăș, *Regele Carol I și Transilvania*, în „Gând românesc”, Cluj, 1939, n. 7-8, pp. 144-145.

Florina Isache

Alte poeme

Imperativ

Oportunitățile îmi scapă printre degete,
ca un sărut de luni,
ca o ploaie,
ca o convorbire rămasă undeva,
la capătul tuturor posibilităților.
Să nu pleci!
Acum știu să despart apa de apă.
Să nu pleci!
Rămâi în cel mai înalt loc
al unei propoziții exclamative.
Asumă-ți răspunderea
acestei excludibilități.
Joacă-te!

Terapii preventive

Un câmp de rapiță între
două ochiuri de apă,
ca o grădină japoneză, ca un cuvânt
incolor,
inodor,
insipid,
fosforescent asemeni Mării Caspice.

Aici este toată matematica literaturii.
Sâmburele metamorfozei
zilei cu tine...

Locuri în care se întâmplă

Închisă într-o așteptare,
cu toată frumusețea zidurilor,
cu toate provocările,
cu toate florile de mucegai deasupra,
dedesubt,
fără nicio ieșire de urgență,
fără nicio posibilitate
de a contacta careul de ași.
Doar cu un somn care nu este al meu.
Somnul în care rochia albastră flutură,
nefinisată,
în bătaia vântului de vest...

Nicio organizație nu își permite pierderile,
niciun sistem de funcționare
nu acceptă compromisuri...
în vidul acesta
se trăiește doar în doi.

Dincolo de toate limitele

1
Aici libertatea înseamnă constrângere,
renunțare,
un parc de distracții în care regulile diferă
de la un jucător la altul.
Libertatea înseamnă două frici
așezate cap la cap.

2
Sunt atât de aproape de tine,
încât pot atinge cerul.
Aerul are toate culorile spectrului solar
și tu ești aerul.
Când te găsesc, necăutându-te,
este ca atunci când privesc moartea în ochi
și toate fricile dispar.

3
Ador diminețile în care trenul trece
printr-un viaduct subteran,
călătorii dorm,
și noi vorbim despre curaj,
o zi la nudiști,
despre tei,
despre întâmplări cu final neanticipat,
despre Dumnezeu.

4
Știu, Îndrăzneala aceasta m-a costat
un gol plin de răspunsuri.

5
Uneori mă rătăcesc,
iar tu ești un punct de reper.
Lumina aceea care mă reduce la mine.

6
Orașul de sub munți.
Iacul cu nuferi,
bisericiuța de lemn,
Prohodul Maicii Domnului,
câteva elemente identificatoare, aș putea spune.

7
Draperiile delimitează noaptea de noapte.
Puțini vor citi aceste rânduri, posibil.
Dar mulți vor ști cât de mult te-am iubit.
Și vor spune
că o poetă s-a îndrăgostit de un bărbat,
nevăzut,
neîntâlnit,
doar au vorbit, la început în fiecare zi,
apoi din ce în ce mai puțin,
apoi deloc,
deloc,
pentru că poezia nu este liniște.

Domnița Neaga

Elegii

Umbre

Mă uit în urmă, să revăd sălașul
în care ne-am închis, fără să știu;
Cu sufletele clocotind de visuri,
Udam în jurul nostru un pustiu.

Coloane reci duceau pe umeri cerul,
Seninul lui părea de nezărit,
Doar vulturii vânau nemărginirea
Cu aripa întinsă spre zenit.

În nopți, la adăpost de întuneric,
Ne-am ridicat cetatea pe olimp,
Am pus în ea atâtea nestemate,
Lumini pentru călătoria-n timp.

Când mi-este greu și mă apasă veacul,
Stropesc cu mir prin camerele lungi;
La masa-nținsă, cărțile nescrise
Ne-așteaptă și acum, ca și atunci...

Suntem ca două umbre fără moarte,
Ce-au rătăcit cărarea spre un mit...
Noi nu formăm din jumătăți întregul
La care-atât de mult am jinduit!

Salcâmul

Am obosit, tot așteptând să vii,
Nici azi nu știu ce-ar trebui să-ți spun;
Atunci eram doar un copil nebun,
Vișând frumos în triste colivii.

Când m-am trezit, era deja târziu,
Se așternuse noaptea între noi;
Ninsese mult, după potop de ploii,
și înghețase timpul în pustiu.

Potecile de-atunci mi s-au surpat,
S-au rupt și podurile, de nămeți,
Pe drum, am mersul ca de oameni beți,
Iar pasul pare dezarticulat.

Deasupra-mi zboară păsări fără zbor,
lumina mi se singe-n răsărit,
Furtunile din piept s-au domolit
și mi-e de mine dor... atâtea dor!

Treceam prin timp, cu îngerii vecini,
Doi îngeri. Ne visam nemuritori.

Salcâmul, martor, astăzi fără flori,
M-așteaptă-n trunchiul său golit de spini...

Izvoare tulburi

Mă mistuiam în jarul unei trăiri ciudate,
Total nepotrivate la vreme de-nserare,
zburau în aer îngeri, când valuri răzvrătite
loveau cu dușmănie coloanele de sare.

un vânt din alte veacuri izbea în casa veche,
Se clătinau aievea pădurile de zvonuri;
Trăiam ca o sincopă o stare nepereche,
un anotimp de pricini, pe diferite tonuri.

Atâta suferință! Atâta nedreptate!
Credeam că dispărut-a izvorul vechi de ură,
Dar un prezent partinic, îmi cântă la ureche,
Din rațiuni neclare, aceeași partitură...

Meridiane literare

Gilda Rojas Dondi

Supranumită „Poeta Diversității”, Gilda Rojas Dondi s-a născut la 13 mai 1958 la San Jose, Costa Rica. A absolvit Facultatea de Studii de Educație Diversificată, specialitatea „Literă”. De la o vârstă fragedă a avut înclinație pentru poezia lirică, teatrul și artele plastice. Având o personalitate enigmatică, o voce profundă și o dorință de a se exprima și a trăi în libertate, a ales să-și părească țara. SUA a fost țara care i-a dat posibilitatea să-și dezvolte personalitatea. După mai multe meserii practicate, a avut o emisiune la un post de radio important din California, timp de 13 ani. Este o susținătoare a drepturilor persoanelor comunității LGBTI.

Primum volum de poezie se numește: „Cuerpo de rosa y alma de clavel” („Corp de trandafir și suflet de garoafă”), editura Dinastia Reyes, Guadalajara (Mexico), în 2016. Are în pregătire un nou volum.

Cum dor amintirile

Cât dor amintirile
când trebuie să se ascundă
pentru a ieși din când în când
fără ca cineva să bănuiască ceva

Acele amintiri profunde
ca și cele pe care mi le-au lăsat privirea lui
sărutările fierbinți și pielea sa sărată
în timp ce lumea dormea și planeta se rotea.

Deși pare că încă văd asta
copleșită de fapt și fără să știu ce să fac
și poate că mai mult decât confuzia era frica
această frică de a se îndrăgosti din nou

să simți din nou că ai importantă pentru cineva
dincolo de carne și ceea ce vor spune
dincolo de o noapte și un răsărit de soare
dincolo de o viață, dincolo

În corpul său navighează un milion de sărutări
ca o pânză de păianjen absorbind mierea sa
și chiar dacă știu că nu am fost cu primul
știu că am fost cel care a ajuns cel mai departe

Încă îmi amintesc pasul inimii lui
Plutind între pereții camerei
Acei pereți care au fost martori muți
De ceea ce s-a întâmplat între cei doi.

Dragoste interzisă

Eu vreau să navighez în viață
ca o barcă cu destinația până în brațele tale
chiar dacă știu că dragostea noastră este interzisă
datorită grelei prostii a inconștienței,
mă interesează să trec toată furtuna
dacă la finalul odiseei este gura ta
iar corpul tău este plaja care mă așteaptă.

Lipsește doar să-mi dai un semnal
care să-mi arate că simți ceea ce simt
un singur semnal îmi ajunge...unul singur
pentru a mișca pânzele mele și a urma respirația ta
aș veni până în portul tău ca un tsunami
și văzându-te îți-aș dau un zămbet
și un sărut ce nimeni nu ți-a dat

cu mâinile mele aș modela silueta ta
într-un ritual de plăceri și mângâieri
și aș ajunge lent până la săniile tăi
să beau din nectarul lor
fără să-mi pese ei ce zic
să extrag din pielea ta sarea și miera
învăluit într-o urmă de nebulie

Da... Lipsește doar să-mi dai un semnal
care să-mi arate că simți ceea ce simt
un singur semnal îmi ajunge...unul singur
și aș transforma velierul meu în vânt
pentru a ajunge la plaja ta virgină
și scufundându-mă complet în corpul tău
fără să simt nici-un păcat sau pocăință

înlăuntrul tău voi renaște
cu toată forța iubirii ca o nouă ființă
cu o inimă curată pentru a te iubi
și cu pumnii de oțel pentru a te apăra
fără teamă de ceea ce ar putea crede alții, voi striga lumii
acestei lumi care nu a știut să ne înțeleagă
... aceasta... aceasta... aceasta este femeia mea.

Eu vreau să navighez în viață
ca o barcă cu destinația în brațele tale

chiar dacă știu că dragostea noastră este interzisă
datorită grelei prostii a inconștienței
mă interesează să trec toată furtuna
dacă la finalul odiseei este gura ta
și corpul tău este plaja care mă așteaptă.

Portretul tău

Dă-mi femeie o speranță,
eu aduc sensul
pasiunii neîmplinite,
dacă te ating mă pierd în sinele tău
iar dacă mă atingi, nu știu ce se poate întâmpla
dar apropiere-te și nu-ți fie frică
sunt un simplu om cu inima de foc
care nu poate, în fond
nu știe cum să-ți spună
că dacă nu te am, eu mor.

Eu mor cu strălucirea îndepărtată a ochilor tăi
cea care a însemnat pentru todeauna portretul tău
portret pe care l-am rulat între brațele mele
ascuns ca și cum ar fi fost un criminal.

Eu mor cu silueta ta de gazelă
care formează vârtejuri în mintea mea
această minte care încearcă să fie prudentă
în fața neînțelegerii de atâta lume.

Eu mor bănuind aroma gurii tale
frăgezimea buzelor tale desenate pentru a iubi
pe care văzându-le, mă întreb:
Ce s-ar întâmpla cu mine dacă aș reuși să le probez?

Eu mor mângâind acest portret
pe care îl agăț și îl dau jos
ca un nebul scufundat în nebulia sa
care este pe punctul de a dori să se sinucidă.

Eu mor conștient de lumea ta
o lume diferită, o știu bine
pentru aceasta eu mă îndepărt de viața ta
fără măcar să murmur un cuvânt
doar îți cer că dacă într-o zi
acest poem îl vei asculta
să nu fii tristă, nici vei plânge
tu ai fost muza
care a inspirat acest poem.

Eu voi continua aici cu portretul tău
cu amintirea și absența ta
cu acest sentiment nebul
visând că vei fi fericită
în brațele altuia.

Însă dacă nu o să fie așa
și iubirea nu vei reuși să întâlnești,
să-ți amintești că într-o țară foarte îndepărtată
cineva și-ar da viața
pentru a putea să te întâlnească.

O iubire pe care n-o cunoști
și care pentru mulți
„este un păcat”
pentru că o dragoste așa de mare
este dificil de înțeles.

Dă-mi, dă-mi, femeie, o speranță
eu aduc sensul
pasiunii neîmplinite,
dacă te ating, mă pierd în sinele tău
iar dacă mă atingi, dacă mă atingi!...
nu știu ce se poate întâmpla.

Traducerea și prezentare,
Tudor Șerbănescu

Revista revistelor

Două reviste
din Nord-Vest

Nord Literar

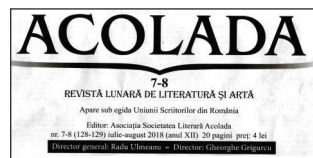
ISSN 1842-721X (print) / ISSN 1842-7228 (online) / Anul VII, nr. 7-8 (2018), iulie-august 2018

Apare sub egida Comitetului Județean Maramureș și a Uniunii Scriitorilor din România

Print 3 USD

■ Nord Literar (nr. 7-8/2018). Revista

băimăreană are o prestigioasă conducere: Gheorghe Gledanu (director) și Sălcu Horvat (director executiv), iar acest ultim umăr apărut întărește impresia că ne aflăm în fața unei reviste de aleasă înmă. Gheorghe Gledanu glosează despre volumul aparținând lui Ștefan Aug. Doinaș, „O suită și una de poezii” (îngrîjit de Mircea Braga), Ion Pop comentează volumul lui Felician Pop, „Fîpătul cenusii”, Aureliu Goci scrie despre volumul lui Alensis De Nobilis, „Bețiile cosmice”, Daniela Sitar-Tăut comentează volumul semnat de Carmen Dărăbuș, „L'application du scénario dans l'imagerie comparsée”, iar Gheorghe Glodeanu și Sălcu Horvat îl omagiază pe profesorul, criticul și istoricul literar Dumitru Micu, la plecarea la cele veșnice. Alte articole sunt semnate de: Nicolae Georgescu - „Emineșcu și Titu Maiorescu: legături și tăieturi”, Delia Muntean - „Transilvania, între ebuliție și emulație (II)” (pe marginea unei cărți a lui Mircea Mușiu), Gheorghe Pârja - „Documente din Maramureș privind Marea Unire a românilor” (adunate într-o carte de Gheorghe Todina), Liviu Tătaru - „Literele” românești și Marea Unire de la 1 decembrie 1918”, Gheorghe Manolache - „Limbașul viu al luminii interioare în poezia românească, britanică și americană” (pe marginea unui studiu semnat de Clementina Mihăilescu), Ioan Gogotă - „Victor Iancu (1934-2008)”, Teodor Ardelean - „Octavian Smighelschi în panteonul național al artiștilor”. Paginile de versuri sunt semnate de Aurel Rău, Elena Liliana Popescu, Coman Sova, Camelia Ardelean și Adela Poran (debut), iar paginile de proză aparțin lui Adrian Alui Gheorghe (cu o prezentare de Gheorghe Pârja) și Daniel Dragomirescu, la care se adaugă parodiile lui Lucian Perța (după Aurel Rău) și versurile din creația poezilor Iorgo Ierulis (traduse de Sorina Munteanu) și Pierre Guidi (traduse de Cornelia Pop-Bălan). În fine, rubrica „Revista revistelor” este redactată de Raluca Hășmăsan. Din eseu lui Gheorghe Glodeanu despre „Profesorul Dumitru Micu”, reținem ultimul paragraf: „Până la sfârșitul vieții, Dumitru Micu a rămas același critic riguros, exigent și foarte bine documentat. În urma lui rămâne o impresiune așteptată: moștenire spirituală, cărțile păstrând vii ideile și aspirațiile de Raluca”. O întrebare, totuși, se naște instant: Unde ne sunt - astăzi - criticii de altădată?...

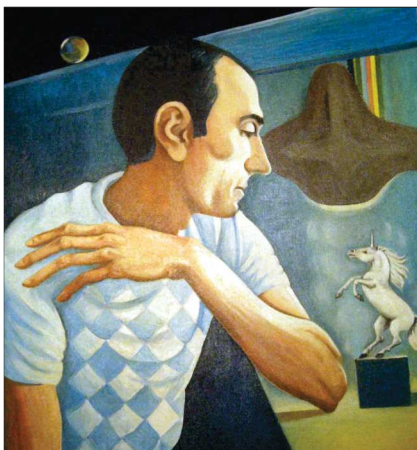

■ Acolada (nr. 7-8/2018). Revista sătmăreană, condusă de Radu Ulmeanu (director general) și Gheorghe Grigurcu (director), continuă să apară cu numere întodeauna bine articulate, prin texte de substanță mai ales. În acest ultim număr ne întâlnim, pe de o parte, cu editorialul lui Radu Ulmeanu („Cuma ce s-a întins peste România”), tableta lui Barbu Cioculescu („Pe strada Doctor Turcescu”), amintirile lui Alex. Ștefănescu (despre Nicolae Velea), pamfletul Floricăi Bud („Sala Oglindilor”), așchile din jurnalul de cititor al lui Dumitru Augustin Doman („O stare de nedumerire alcoolică”) și paginile de jurnal ale lui Gheorghe Grigurcu („Noaptea se întoarce la primordi”)”, iar pe de altă parte cu câteva remarcabile eseuri, semnate de: Gheorghe Grigurcu („Un destin literar” - Vintila Horia, Memoriile unui fost săgetător”), Constantin Călin („Fragmentarium bacovian”), Ștefan Ion Ghilimescu („Nichifor Crainic și lupta cu monstrul”), Isabela Vasiliu-Scrabă („Concepte cheie în metafizica lui Nae Ionescu”), Constantin Trandafir („Polifonia prozei”). Apoi, reținem pagina de poezie semnată de Gheorghe Grigurcu, parodia lui Lucian Perța (după Gheorghe Grigurcu), grupatul de poezie americană (tradusă de Olimpia Iacob) și paginile de jurnal aparținând lui Constantin Mateescu și Nicholas Cătanoi. Alte texte sunt semnate de Magda Ursache („Cronica unei morți anunțate prin CNSAS, II”), Dan Culcer („Vatra. Surprize colegiale. Informatorii, II”) și Katya Kelaro („Privighetoarea din Manolache”). Alte semnături: Ștefan Lavu, Pavel Susară, Cătălin Șusu, Lucia Negoită. Din jurnalul lui Gheorghe Grigurcu, reproducem acest pasaj: „Gelos pe tine însuși? Cred că da, atunci când îți recitești textele mai vechi, cu impresia că nu le-ai mai fi putut așterne acum. Un indicu al faptului că, instrăinându-se de lume, ființa se instrăinează și de sine însăși, dobândește un reflex al depărtării, anevoie de disciplinat”. Fără nimic altceva de adăugat...

E. Șt. Citeț

Repere plastice

Tudor (Teo) Șerbănescu

Artist plastic, editor și promotor cultural s-a născut la Nenciulești, jud. Teleorman, România, la 12 nov 1956. Începând cu 1981 a avut numeroase expoziții în țară cât și în țări precum: Belgia, Bulgaria, Spania, Suedia, Franța, SUA, Portugalia, Brazilia, Costa Rica, Argentina. Începând cu 2006, este reprezentat de Galeria Artejescal și Goy Art Madrid. Fondator și Președinte al Asociației Centro Pro Arte. A primit numeroase premii între care un Trofeu pentru excelență la "Gala de las Celebridades" - Madrid - 2010.

Despre activitatea sa s-au scris mai multe articole în ziare și reviste de artă; Niram Art, Madrid en Marco, Azay Art magazin, Yareah magazin, Adevărul, iar în 2011, a apărut cartea "Tudor - textos sobre su obra" (Editura Niram Art, Madrid, 2011).

A ilustrat volume de poezii ale unor poeți: Blanca del Valle, Dusica Nicolie Dann, Alba Azucena Torres, Domnița Neaga, Daniela Popescu s.a. În prezent realizează proiectul cultural internațional "Poesia Grafica" împreună cu scriitorul spaniol Diego Vadillo Lopez. Proiectul cuprinde 15 poeți din 12 țări. În mai, anul acesta a realizat proiectul: Prima Ediție a Taberei Internaționale de pictură, împreună cu Primăria Nenciulești.

